

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

Bakalářské kombinované studium
2009 – 2012

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Miroslav Vránek

Sport ve filmu a televizi

Praha 2012

Vedoucí bakalářské práce:
PhDr. Soňa Štroblová

JAN AMOS KOMENSKÝ UNIVERSITY PRAGUE

Bachelor Combined Studies
2009 - 2012

BACHELOR THESIS

Miroslav Vránek

Sport in Film and on Television

Prague 2012

The Bachelor Thesis Work Supervisor:
PhDr. Soňa Štroblová

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 14. 3. 2012.

Miroslav Vránek

Poděkování

Chtěl bych poděkovat paní profesorce PhDr. Soně Štroblové za podnětnou diskuzi při hledání tématu bakalářské práce, připomínky, náměty a za čas, který mi věnovala.

Anotace

Bakalářské práce se zabývá zmapováním historického vývoje sportu, filmu a televize samostatně a dále vývojem jejich vzájemných interakcí, vztahů a návazností od prvopočátků do současnosti, a to v celosvětovém rámci i v rámci tuzemském.

Klíčové pojmy

Sport, historie sportu, vrcholový sport, film, historie filmu, televize, historie televize, televizní sport, média, vysílání, přenos.

Annotation

The Bachelor's Thesis maps the separate historical developments of sports, film, and television as well as the development of their mutual interactions, interconnections, and relationships from their beginnings to the present in both the domestic and worldwide context.

Key words

Sport, history of sports, top-competition sport, film, history of film, television, history of television, sports on television, media, broadcasting, live broadcast

OBSAH

ÚVOD.....	8
1. SPORT.....	9
1.1 Historie sportu.....	9
1.2 Historie sportu v Čechách.....	14
1.3 Sport v dnešní době	18
1.4 Vrcholový sport v dnešní době.....	20
2. FILM A TELEVIZE.....	27
2.1 Historie filmu.....	27
2.2 Historie filmu v Čechách.....	34
2.3 Historie televize.....	37
2.4 Historie televize v Čechách.....	44
3. SPORT, FILM A TELEVIZE.....	50
3.1 Sport a film.....	50
3.2 Sport a televize.....	52
3.3 Sport a televize v Čechách.....	54
4. TELEVIZNÍ SPORT.....	57
ZÁVĚR.....	65
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ.....	67
SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ.....	69

ÚVOD

Sport, film a televize jsou fenomény, které významnou měrou ovlivňují lidskou společnost, a to v rovině sociální, ekonomické i kulturní. Od doby svého vzniku každý z nich prošel určitým vývojem, v průběhu času a vlivem okolností se utvářel, měnil a hledal cesty svého dalšího rozvoje a prosazení.

Cesty sportu, filmu a televize se v určitých fázích vývoje protnuly, a vznikla tak spojení, která přetrvávají do dnešních dní, neodmyslitelně k sobě patří a jsou již prakticky neoddělitelná. Patrně si již nikdo z nás neumí představit, že by se sport neobjevoval na filmovém plátně nebo na televizní obrazovce, a toto spojení považujeme za samozřejmost a součást každodenního života. Nutno podotknout, že se jedná o spojení všestranně přínosné a výhodné, které vede k naplnění cílů, které sport, film a televize potřebují a musí v rámci své existence plnit.

Zároveň je však zřejmé a nevyhnutelné, že dochází i k nutnému vzájemnému ovlivňování a přetváření, což je patrné zejména ve vztahu sportu a televize. Uvedený proces vzájemného ovlivňování má pozitivní přínosy, ale zároveň i přínosy negativní, jako je například komercializace sportu, který se zejména ve své vrcholné podobě vzdaluje svým původním idejím.

Cílem této bakalářské práce je jednak zmapování vývoje sportu, filmu a televize samostatně, ale dále i vývoj jejich vzájemných interakcí, vztahů a návazností od prvopočátků do současnosti, a to v celosvětovém rámci i v rámci tuzemském.

V neposlední řadě se v samostatné části zabývá také problematikou tzv. televizního sportu, příčinami jeho stále rostoucí sledovanosti a popularity, jeho dopady na sport samotný a televizi jako takovou a návaznostmi v rámci tzv. *sportovního trojúhelníku*, který odráží vztah mezi sportem, televizí a sponzory.

1. SPORT

1.1 Historie sportu

Sport je součástí historie společnosti, je jejím produktem a v jejím rámci postupně vznikal, formoval se a vyvíjel. Jeho vznik lze dát do souvislosti se vznikem určitých pohybových herních aktivit, které však ještě neměly charakter sportu, tak jak jej vnímáme dnes. Existovaly však ve všech známých kulturách a v některých z nich se vyznačovaly i organizovanou formou, určitými pravidly a vedením záznamů.

Prvopočátky lze vysledovat již v pravěku, kdy různé pohybové herní aktivity vyrůstaly z každodenních činností tehdejšího člověka, které mu umožňovaly přežít. Jednalo se např. o hod oštěpem, skoky, běh, zdvihání břemen apod., které kromě svého základního poslání začaly postupně sloužit i k určitému vzájemnému soutěžení a poměřování sil.

V Mezopotámii probíhaly soutěže v lukostřelbě, šerm tyčemi a závody válečných vozů. Ve starověkém Egyptě byla tělesná výchova uznávanou složkou výchovy. Rozvíjelo se pěstování akrobacie, běhání, házení a skákání, plavání, šerm a zápas¹.

Významnou úlohu v historii sportu sehrálo antické Řecko, kde hry a sport byly neodmyslitelnou součástí života. Ve vojensky zaměřené Spartě chlapci starší sedmi let, vychovávaní ve státních ústavách určených pro vojenskou přípravu, prokazovali svou fyzickou kondici a připravenost mimo jiné v běžeckých disciplínách, skoku a hodu. Stejným disciplínám, což nebylo běžné, se věnovala i děvčata. V Aténách byl hlavním prostředkem tělesného rozvoje tzv. *pentatlon*, který sestával z běhu, skoku do dálky, hodu oštěpem, hodu diskem a zápasu. Prakticky každé město v této době mělo stadiony, na kterých se konaly veřejné hry, z nichž některé postupně přerostly jeho význam.

---

¹ SEKOT, 2003, str. 32

Právě tato doba dala následně dalším generacím vznik olympijských her, kterých staří Řekové uspořádali během let 776–393 před naším letopočtem celkem 293. Hry byly ustanoveny k uctění otce bohů Dia a ten kdo tehdy na svatém místě Olympii zvítězil, se stal idolem celého národa². „Prvních třináct sestávalo pouze z běhu na jeden stadion (192, 27 metrů). Postupně se délky běhů násobily až na 1 500–5 000 metrů. Od 18. olympiády přibývá zápas (palé) a antický pětiboj, sestávající ze skoku do dálky, běhu na jeden stadion, hodů diskem, oštěpem a zápasu. Později se program rozšiřuje i o box, závod čtyřspřeží, jízdu na koni a vojensky důležitý závod těžkooděnců (v přilbě se štítem) na dvě stadia“³. Na olympijské hry se pravidelně sjíždělo čtyřicet až padesát tisíc návštěvníků⁴. „Účastnit se mohli výlučně Řekové. Každé čtyři roky putovali zemí poslové, kteří zvěstovali pořádání her. Od tohoto okamžiku panoval pověstný olympijský mír zahrnující několikaměsíční klid zbraní a volný průchod pro všechny, kteří se vydali na cestu do Olympie“⁵.

Vývoj antických olympijských her, ve smyslu přístupu sportovců a veřejnosti k nim, v mnohém připomíná vývoj novodobého sportu. Původně byla totiž účast na olympijských hrách přirozenou touhou a otázkou cti a osobní prestiže. Kromě triumfálních pochodů a slavnostních hostin měli mnohdy vítězové zajištěno bezplatné stravování až do konce života, čestná místa v divadlech a další výhody a pocty. Postupně se však do popředí, vedle slávy a uznání, dostalo i finanční hledisko a nejlepší starověcí sportovci se začali stávat profesionály, pro které představovalo sportovní zápolení zdroj obživy a kteří měli i vlastní manažery a sponzory. Například dvanáctinásobný vítěz v běhu Leonidas z ostrova Rhodos za vítězství obdržel 500

---

² REINHARDT, 2008, str. 9

³ SEKOT Aleš, *Sport a společnost*, Brno: Paido s.r.o., 2003, ISBN 80-7315-047-6 str. 34

⁴ GRANT, 1999, str. 57

⁵ REINHARDT Karl-Walter, *1000 olympijských vítězů*, Praha: Euromedia Group, k.s., 2008, ISBN 978-80-242-2030-7, str.9

drachem, což odpovídalo hodnotě pěti set ovci⁶. Zároveň dochází k určitému dělení sportovních disciplín na více a méně divácky atraktivní a do popředí se dostávají zejména ty s více dramatickým průběhem. Změny v původním pojetí starověkých olympijských her, společenské změny a nástup křesťanství znamenaly však nakonec jejich zánik.

V období římského impéria sport převážně devalvoval do podoby brutálních gladiátorských zápasů určených k pobavení lidových mas. Začínají se však postupně objevovat i míčové hry, kdy se jedná např. o hru zvanou harpastum⁷, která byla velmi populární zvláště mezi legionáři a sloužila mimo jiné ke zlepšení jejich kondice, a to zábavnou formou. Tato hra také položila základy pro tzv. florentský fotbal, který se následně objevil v Itálii v 16. století.

Ve středověku se v Evropě jednalo zejména o různé rytířské turnaje, které byly však určeny pouze pro šlechtu, tedy poměrně malou skupinu obyvatelstva. Ke kláním byla vyhrazena uzavřená kolbiště a na soutěžící se často uzavíraly sázky, které mnohdy převyšovaly i výhru pro vítěze. V Japonsku se rozvíjely polovojenské sporty jako šerm, lukostřelba a bojová umění, zejména soutěžení v jiu jitsu⁸.

V roce 1580 byla poprvé publikována florentským soudcem Giovannim de Bardim pravidla míčové hry zvané *calcio fiorentino* (*florentský fotbal*). Jednalo se o jakýsi mix mezi dnešním fotbalem, rugby, americkým fotbalem a australským fotbalem. Původně byl florentský fotbal zábavou majetných italských aristokratů, kteří takto zápasili každou noc v období od svátku Tří králů až po masopust. Ve Vatikánu patřili mezi nadšené „fotbalisty“ i papežové Klement VII., Lev XI. a Urban VIII. Dodnes ve Florencii existují čtyři týmy, zastupující čtyři městské farnosti, které každý rok na začátku června na *Piazza di Santa*

---

⁶ REINHARDT, 2008, str. 10

⁷ www.historiefotbalu.estranky.cz

⁸ SEKOT, 2008, str. 15

Croce uskuteční dva semifinálové zápasy. Vítězové se pak utkají ve finálovém zápase⁹.

Lokálně se v různých oblastech rozvíjely i další míčové hry. Např. roku 1592 byla v Paříži sepsána pravidla francouzské hry *Jeu de paume*, která byla podobná dnešnímu tenisu, z počátku se však hrála pouze holou rukou¹⁰.

Kořeny sportu v dnešní podobě a smyslu lze však hledat až v období průmyslové revoluce, a to zejména v Anglii, kde tento proces začal a odkud se sportovní hnutí začalo přenášet i do dalších zemí světa. V této době docházelo k zásadním změnám týkajících se společnosti ve většině států světa. Obyvatelstvo postupně získávalo více volného času, a provozování sportu se postupně, z původního privilegia vyšších vrstev, začalo rozšiřovat do širších řad obyvatelstva a stalo se běžně rozšířenou formou zábavy a volnočasovou aktivitou.

V 19. století docházelo ke vzniku a organizovanému provozování velké části populárních sportů, které přetrvaly až do dneška. Jedná se například o fotbal, kdy jeho první pravidla vytvořili studenti univerzity Cambridge v Anglii již v roce 1840. V roce 1863 pak vzniklo nejstarší fotbalové sdružení na světě *Football Association (FA)*. První fotbalová soutěž – *Anglický pohár* – byla zahájena v roce 1871¹¹.

V roce 1863 lze datovat vznik organizovaného rugby a v roce 1867 vytvoření institucionalizované základny pro box¹².

V červenci roku 1877 bylo sehráno na trávnících v *All England Clubu* první mistrovství tenisového Wimbledonu. Na programu byla jen dvouhra mužů, kterou tehdy vyhrál Spencer Gore. Finále sledovalo asi 200 diváků a vstupné tehdy činilo jeden šilink¹³.

3. března byl v kanadském Montrealu sehrán první hokejový zápas, o dva roky později, 31. ledna 1877, byl na *McGillově univerzitě* v

---

⁹ Lidé a země, 6/2010

¹⁰ www.paume.org

¹¹ www.thefa.com

¹² SEKOT, 2008, str. 15

¹³ www.wimbledon.com

Montrealu vytvořen první organizovaný hokejový tým a 27. února byla publikována první hokejová pravidla¹⁴.

1. ledna 1892 byla zveřejněna první pravidla basketbalu, a to na *Springfield College* v USA, kde hru vytvořil pro své studenty učitel Dr. James Naismith¹⁵.

Podobným způsobem vznikla na organizované úrovni v tomto období celá řada dalších sportů, kdy lze jmenovat například americký fotbal, baseball apod.

Závěr 19. století a začátek století 20. v souvislosti s postupně sílící mezinárodní výměnou a soutěžením přináší internacionalizaci sportu a vznik sportovních svazů i na mezinárodní úrovni¹⁶.

Dalším zásadním mezníkem v historii sportu byl pak vznik novodobých *olympijských her*, který je spojen se jménem Pierra de Coubertina. O oživení olympijské myšlenky se však zasloužil již dříve i řecký velkostatkář Evangelos Zappas, který již v roce 1859 prosadil v Aténách pořádání sportovních her zvaných *Olympia*, kde se soutěžilo v hodu diskem, oštěpem, skoku do dálky, zápase a jízdě na koni¹⁷.

První novodobé *olympijské hry* se pak konaly 6.–15. dubna 1896 v Řeckých Aténách na obnoveném starořeckém stadionu. Účastnilo se jich 311 mužů ze 13 zemí, kteří závodili v 9 sportech¹⁸. Lze říci, že právě tímto krokem se sport postupně stává skutečně celosvětovým masovým fenoménem.

Ve 20. století se sport nadále bouřlivě vyvíjí, vznikají nové disciplíny, sport získává na popularitě a rozšiřuje se do celého světa. Postupně také dochází ke změně v pojetí jeho vnímání. Zpočátku je sport vnímán zejména jako určitá volnočasová aktivita určená hlavně k pobavení a odpočinku, která však nebyla brána společensky příliš vážně a nebyla respektována. Postupně se však stává významným

---

¹⁴ www.iihf.com

¹⁵ www.usabasketball.com

¹⁶ SEKOT 2008, str. 169

¹⁷ SEKOT, 2008, str. 178

¹⁸ <http://www.olympic.cz>

společenským fenoménem, vzniká sport vrcholový a dochází k jeho profesionalizaci a komercializaci.

Od doby, kdy se sport začínal profesionalizovat a přestával být striktně amatérskou či volnočasovou záležitostí, její však souběžně začínají ovlivňovat různé přidružené negativní vlivy. Objevuje se korupce, doping, násilí, nelegální sázky a další jevy, které jsou v rozporu s původní ideou sportu a myšlenkou fair play. Například již v sezoně 1919/1920 americké baseballové ligy se řešil skandál ohledně týmu *Chicago White Sox*, kdy osm jeho členů prodávalo zápasy. Z doby nedávno minulé lze uvést dopingové aféry na *Tour de France*, nebo korupční skandály v některých evropských fotbalových ligách, včetně té naší. Uvedené nešvary budou patrně se sportem, i přes všechny snahy o jeho očištění, spojeny i v budoucnu.

Výjimkou není ani zneužívání sportu pro podporu různých ideologií nebo režimů. V této souvislosti lze připomenout Olympijské hry v Berlíně 1936, jejichž prostřednictvím nacisté propagovali svoji ideu nadřazenosti árijské rasy. V roce 1972 v Mnichově došlo k útoku palestinských teroristů na olympijský tým Izraele, kdy došlo k usmrcení dvou izraelských sportovců a další byli zajati. Při pokusu o osvobození došlo k jejich usmrcení stejně jako většiny teroristů¹⁹.

V 80. letech minulého století se pak politické soupeření na půdě sportu projevilo při Olympijských hrách 1980 v Moskvě, které byly ze strany USA a některých dalších zemí „západního světa“ bojkotovány z důvodu vpádu tehdejšího SSSR do Afghánistánu. Následující Olympijské hry v Los Angeles 1984 „na oplátku“ bojkotovali zase sportovci zemí bloku „východního“.

1.2 Historie sportu v Čechách

Kořeny sportu v českých zemích sahají až do 14. století, kdy se za vlády *Lucemburků* pořádaly různé rytířské turnaje, jež lze označit za předchůdce dnešních sportovních klání. Od 16. století patřilo

---

¹⁹ REINHARDT, 2008, str. 23

k oblíbeným aktivitám sáňkování a na přelomu 15. a 16. století se objevují sporty provozované v tzv. míčovkách. Kromě určitých předchůdců dnešních míčových sportů se v těchto prostorách provozovala dále např. také lukostřelba. V 17. století vznikla Královská česká zemská stavovská šermírna, která dala základ sportovnímu šermu.

Skutečně organizovaný sport se však objevuje ve druhé polovině 19. století, kdy byl 16. 2. 1862 založen v pražském *Malypertově ústavu*, kde se sešlo 75 vlastenců, *Sokol pražský*. Základem byla antická idea *kalokagathia*, která dala základ společensko-sportovnímu hnutí, jehož zásadami byly síla a mužnost, činnost a vytrvalost, láska k volnosti a vlasti, dobrovolná práce a kázeň, a vzájemný bratrský vztah členů. Vůdčími osobnostmi této organizace byli Miroslav Tyrš a Jindřich Fügner, ale například i Josef Mánes, který navrhl kroj a prapor. Po vzoru pražského *Sokola* začaly vznikat další pobočky nejen v českých zemích, ale i v cizině, kde je zakládali krajané. Mezi členy Sokola patřili takové osobnosti jako Jan Neruda, T. G. Masaryk nebo Edvard Beneš. Sokol přetrval až do dnešní doby a v tomto roce (2012) slaví 150 let od svého založení. Za tu dobu proběhlo patnáct *Všesokolských sletů*, kterých se účastnily miliony cvičenců (rekordní účast byla v roce 1948, kdy se sletu účastnilo 585 000 cvičenců). V současné době má *Sokol* 42 žup, 1097 jednot, 1739 oddílů, 190 000 členů a provozuje 79 sportů²⁰. V roce 1869 vznikl i *Tělocvičný spolek paní a dívek*, jehož první starostkou byla Sofie Podlipská, na počátku 20. století byl však integrován do „mužského“ *Sokola*²¹.

V 90. letech 19. století došlo pak k oficiálnímu založení dvou historicky nejpopulárnějších tuzemských fotbalových klubů, a to *AC Sparta* a *SK Slavia*. 2. listopadu 1892 došlo k založení klubu *SK Slavia Praha* a 16. listopadu 1893 k založení fotbalového klubu *AC Sparta Praha*. Na jaře roku 1896 byly na *Císařské louce na Smíchově* sehrány první fotbalové zápasy v rámci neoficiálního turnaje, ve kterém zvítězil

---

²⁰ Pražský deník, 16. 2. 2012

²¹ Lidové noviny, 18. 2. 2012

ČFK Kickers. O tři dny později, 25. 3. 1896, byl sehrán první zápas mezi Spartou a Slávií, ve kterém Sparta dle původního rozhodnutí sudího zvítězila 1:0, následně byl však tento výsledek anulován a utkání skončilo bez branek. Uvedené utkání je pozoruhodné nejen z toho důvodu, že bylo první a na jedenáct let zároveň i poslední (další „derby“ se hrálo až 13. 10. 1907), ale dále i proto, že skončilo výše zmíněným sporem a podnítilo řevnivost obou klubů, která přetrvává až do dnešní doby²². „Řekli jsme, že Sparta v tomhle utkání vstřelila jednu branku. To koneckonců vzal na vědomí i rozhodčí J.Rössler-Ořovský, který úspěch spartanů uznal a odpískal. Leč po skončeném zápase začal kupodivu rozjímat o všech okolnostech oné střely, naslouchal rebelantským připomínkám některých slávistických borců a posléze se rozhodl branku odvolat a neuznat. Spartané ovšem s nelibostí přijali tento soudcův soud a z další soutěže vystoupili“²³.

19. října 1901 ve staroměstské restauraci *U zlaté váhy* došlo k založení *Českého fotbalového svazu*.

V květnu 1897 byla ustavena *Česká atletická amatérská unie*, zpočátku jako ústředí všech sportů, od roku 1911 byla zaměřena pouze na lehkou atletiku. Roku 1897 se rovněž poprvé běžel nejstarší český závod Běchovice – Praha. Závodů v atletických disciplínách se však v Čechách pořádaly již od 80. let 19. století, jejich propagátory byli hlavně bratři Malečkové a Oskar Lažnovský²⁴.

18. 5. 1899 došlo z podnětu PhDr. Jiřího Gutha-Jarkovského a Josefa Rösslera-Ořovského k založení *Českého olympijského výboru*. A právě olympijská myšlenka byla jedním z důležitých faktorů rozvoje sportu v dalších letech.

21. listopadu 1903 byl v Jablonci nad Nisou založen Svaz *českých lyžařů*, jako vůbec první národní svaz na světě²⁵.

---

²² HOUŠKA, str. 8

²³ HOUŠKA Vítězslav, *Železná Sparta*, Praha: Olympia, 2011, IBAN 978-80-7374-303-3, str. 8.

²⁴ www.olympic.cz

²⁵ www.czech-ski.com

V roce 1909 se český hokejový tým zúčastnil ve francouzském *Chamonix* prvního mezinárodního turnaje a v dalším období začíná český hokej sbírat na mezinárodní úrovni první úspěchy. V roce 1911 Češi poprvé vyhráli mistrovství Evropy a v roce 1925 již československý tým poprvé vyhrává mistrovství světa²⁶.

Velkou popularitu získává postupně fotbal, kdy hraní celorepublikových soutěží lze vysledovat již od roku 1912. Od roku 1925 se hrála již pravidelná *Československá fotbalová liga*. Úspěchy lze sledovat i na mezinárodním poli, což dokazuje působení tuzemských klubů ve *Středoevropském poháru*, který byl obdobou dnešní *Champions league*. *Sparta* i *Slavia* dokázaly tuto soutěž vyhrát, přičemž *Sparta* dokonce opakovaně. Dařilo se i na reprezentační úrovni a v roce 1934 obsadil reprezentační tým druhé místo na Mistrovství světa ve fotbale v Itálii.

Po vzniku republiky dochází také k rozvoji atletiky, který je spojen se jménem Čechoameričana Josefa Amose Pípala. Ten se velkou měrou podílel na přijetí československé atletiky do *IAAF*, a přinesl a zaváděl nové tréninkové metody²⁷.

Úspěchy československého sportu pokračují i po druhé světové válce. Za mnohé sportovce, kteří se zapsali do historie, lze uvést například běžce Emila Zátopka a jeho ženu oštěpařku Danu Zátopkovou, diskaře Ludvíka Daňka, běžkyni Jarmilu Kratochvílovou, stříbrný fotbalový tým z mistrovství světa v roce 1962 v Chile, zlatý fotbalový tým z mistrovství Evropy v roce 1976 v Bělehradě a další. Po rozpadu Československa na tuto úspěšnou sportovní tradici navázali sportovci reprezentují samostatnou Českou republiku. Za mnohé lze uvést hokejovou reprezentaci nebo fotbalovou reprezentaci, oštěpaře Jana Železného, desetibojaře Romana Šebrleho, rychlobruslařku Martinu Sáblíkovou a další.

---

²⁶ www.historie.hokej.cz

²⁷ www.atletika.cz

V rámci České republiky má historicky sport svérázné a významné postavení. Dle průzkumu společnosti SANEP²⁸ provedeného mezi obyvatelstvem 51,1 % dotázaných respondentů považuje sport za vhodný prostředek k propagaci státu a 28,7 % odpovědělo „spíše ano“. 46 % dotázaných respondentů označilo české sportovce za osobnosti, které vytvářejí nejvýraznější povědomí o republice v zahraničí. Pro srovnání, české umělce takto označilo 10,8 %, a politiky dokonce jen 9,2 % dotázaných respondentů. 31,9 % dotázaných respondentů dále považuje představitele naší sportovní reprezentace za významné vzory pro mládež a 41,8 % dotázaných respondentů odpovědělo, že „spíše ano“. Z uvedeného vyplývá, že sport je v naší zemi vnímán velmi prestižně a je mu přikládána velká váha. Proč tomu tak však je? Čím si sport vydobyl u nás takové postavení? Kořeny lze patrně hledat v naší historii. Češi, jako malý národ, bojovali staletí za samostatnost, ve 20. století prožili dvě okupace, totalitní režim a dlouhou dobu nesvobody. Sport byl však i v těžkých dobách určitou možností, kde se mohli, bez ohledu na výše uvedené negativní okolnosti, projevit svobodně a prosadit. V těžkých dobách to byl právě sport, který umožňoval ukázat sílu národa v rovném a přímém soupeření, a stal se tak prostředkem k rozvoji národní hrdosti, lidské pospolitosti a národního ega.

1.3 Sport v dnešní době

Sport patří bezesporu k největším fenoménům současné doby. Jedná se o jev se značným společenským, ekonomickým i politickým významem, disponující velkou přitažlivostí, ale i jev hojně diskutovaný. Výše uvedené dokládá v rámci naší republiky například i výzkum společností *Millward Brown* a *Mather Activation* z listopadu 2011, podle něž se obecně zajímá o sport 89 % Čechů ve věku 15–65 let. Z této masy čítající téměř 6,7 milionů lidí: 24 % zařadilo aktivní provozování sportu mezi své nejoblíbenější aktivity a 75 % má rádo tento druh

---

²⁸ Výzkum společnosti SANEP z dubna 2010

aktivit. 20 % pak zařadilo pasivní sledování sportu mezi své nejoblíbenější aktivity a 75 % má rádo tento druh aktivit.

Jaká sportovní odvětví jsou však z hlediska populace nejatraktivnější? Lze říci, že z celosvětového hlediska jsou preference jednotlivých sportovních odvětví ovlivněny různými národnostními, kulturními a sociálními hledisky. Patrně celosvětově nejpopulárnějším sportem je fotbal, nicméně v první desítce nejpopulárnějších světových sportů lze najít sporty, které jsou v našich zeměpisných šířkách prakticky neznámé nebo zatím na okraji zájmu. Jedná se například o kriket, který je populární v Indii, Pákistánu, Anglii, Asii a Austrálii, nebo americký fotbal, což je patrně nejpopulárnější sport v USA.

V rámci České republiky jsou, dle výše zmíněného průzkumu, z hlediska pasivního sledování sportu nejpopulárnější hokej, fotbal a motorismus.²⁹ Nejpopulárnější sporty jsou v České republice patrně dlouhodobě neměnné, protože již výsledky průzkumu *FTVS UK*³⁰ z roku 2003 ukazovaly jako jednoznačně nejpopulárnější sporty hokej a fotbal, kdy hokej měl v tomto případě oproti současnosti o něco málo více příznivců, což však mohlo být způsobeno ročním obdobím (zima), kdy byl průzkum prováděn. Na dalších místech se umístila atletika, tenis a lyžování. Lze však také sledovat nástup sportů, které byly ještě v nedávné době málo známé, nicméně v posledních letech si získávají velkou popularitu. V České republice tak můžeme například sledovat rostoucí zájem o florbal, a to jak z hlediska růstu hráčské základny, tak i medializace. U některých sportů lze naopak sledovat ústup z dřívější slávy. Jedná se například o kriket, který ač je v Británii historicky národním sportem, zaznamenal v této zemi ztrátu popularity. Některé sporty upadly do úplného zapomnění, například šplh na laně, který byl v prvopočátcích olympijskou disciplínou, dnes již jako soutěžní disciplína prakticky neexistuje.

---

²⁹ Výzkum společností Millward Brown a Mather Activation z listopadu 2011

³⁰ Popularita sportů v české veřejnosti a jejich prezentace v médiích, *FTVS UK*, oddělení sportovního marketingu, 2003

Z hlediska aktivního provozování sportu jsou pak v rámci České republiky nejoblíbenější plavání, fotbal a fitness³¹.

Ať je pohled jednotlivce na sport jakýkoli, stal se již pevnou součástí našich životů bez ohledu na to, jestli se jedná o sport, který děláme rekreačně pro zábavu, sport, který provozujeme vrcholově, nebo sport, který sledujeme jako diváci. Pro každého jednotlivce může být sport něčím jiným. Někteří v něm vidí prostředek pro zlepšení zdraví, radost z pohybu a volnočasovou zábavnou aktivitu. Další v něm hledají napětí, vzrušení a odreagování od běžných starostí prostřednictvím diváckého zážitku. Pro někoho je zase sport prostředkem k získání postavení, peněz, prestiže a slávy.

1.4 Vrcholový sport v dnešní době

Elitní vrcholový sport je jednou z nejúčinnějších forem masově medializované divácké zábavy. „Nikdy v historii nevěnovali lidé tolik času sledování sportovních událostí, nikdy nebyli vystaveni tak masivnímu marketingovému a reklamnímu působení jako právě na půdě mediálně konzumovaného sportu. Nikdy lidé nepoživovali tolik sportovního oblečení a výbavy a nikdy jsme nebyli svědky takové loajality fanoušků a zájmu o sport jako dnes.“³² Otázkou je, proč k sobě sport poutá tak velkou pozornost a proč jsou jím dnešní lidé tak masově fascinováni a upoutáváni. Jako možná odpověď se nabízí, že se jedná o určitou reakci lidí na současný způsob života, který se může zdát jednotvárný, nevzrušivý a předvídatelný.

V současné době je sport již pevnou součástí masové kultury a je to právě ona, která jej v průběhu času spolu s dalšími faktory utváří. Sport se tak v průběhu času postupně mění, ve své vrcholové podobě se profesionalizuje, a tím ztrácí, jako „masově praktikovaná forma

---

³¹ Výzkum společností Millward Brown a Mather Activation z listopadu 2011

³² SEKOT Aleš, *Sociologické problémy sportu*, Praha: Grada Publishing, a.s., 2008, ISBN 978-80-247-2562-8, str. 196

harmonizující sportovní aktivity³³, svůj původní význam, který přetrvává již jen na rekreační a částečně i výkonnostní úrovni. Zde ještě stále není primárním cílem sportovní výkon, ale pouze samotná radost z pohybu. Paradoxem je, že právě vrcholový sport může ze své podstaty sportu rekreačnímu i škodit. Nabízí totiž sice pozitivní impulsy aktivního přístupu ke zdraví a fyzické kondici, motivující vzory apod., zároveň však odvádí masy lidí od aktivního sportování tím, že jim ve spolupráci s médii, a hlavně televizí, nabízí pasivní podívanou diváckého sportu. Oproti prvotním idejím sportu jako takového, je v dnešní době jasně patrná propast mezi sportem rekreačním, výkonnostním a sportem vrcholovým, který se vydal vlastní cestou reprezentovanou prioritně výkonem. „Je zřejmé, že došlo ke značnému posunu, který je ovlivňován „filosofií“ výkonové a konzumní společnosti, jejímž vlivem bylo chápání výkonu zcela změněno. Výkon je to, co je zdůrazňováno, co je požadováno. Člověk není hodnocen podle projevů vlastní osobnosti, nejsou hodnoceny jeho osobní a lidské kvality. Je hodnocen podle výkonu, který podal.“³⁴ Vrcholový sport je reprezentantem výše zmíněné výkonové filosofie, a i to je příčinou některých jeho současných problémů.

Vývoj v oblasti vnímání sportu v průběhu času lze v tuzemsku demonstrovat např. na příkladu Sokola. Uvedené hnutí disponovalo obrovskou popularitou zejména za první republiky. Po roce 1948 byl však po čistkách zařazen do Národní fronty a po roce 1989 již svou předcházející popularitu zdaleka nezískal a „sokolského ducha“ se již obnovit nepodařilo. Svůj díl na uvedeném stavu mohou nést i samotné Sokolské ideje, vášeň pro kolektivní cvičení a národní cítění, což jsou atributy, které v současné době patrně oslovují podstatně méně lidí než dříve³⁵. V současné době si také lze již jen obtížně představit, že by dnešní sportovci byly ochotni, jen pro samotnou účast na vrcholné

---

³³ SEKOT Aleš, *Sport a společnost*, Brno: Paido s.r.o., 2003, ISBN 80-7315-047-6, str. 7

³⁴ HODAŇ Bohuslav, HOBZA Vladimír, *Financování tělesné kultury*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, ISBN 978-80-244-2658-7, str. 80, 81

³⁵ Lidové noviny, 18. 2. 2012

sportovní události, podstoupit to, co jejich předchůdci. Například italský maratonec Carlo Airoldi urazil pěšky zhruba 1 500 km z Milána do Athén, aby se mohl účastnit olympijských her v roce 1896. Kanadčan Percy Williams zas cestoval z Vancouveru stopem na 4 000 km vzdálené východní pobřeží USA a cestou příležitostně pracoval jako pomocný číšník, aby si vydělal na lodní lístek do Amsterdamu, dějiště olympijských her v roce 1928³⁶.

Atraktivita sportu v očích veřejnosti je dána z části v souvislosti s jeho aktivním provozováním a dále z hlediska masmediálního diváckého zážitku, který divákům poskytuje. Sport je divácky velmi atraktivní, na druhé straně ovšem také diváky potřebuje – jeho úroveň koresponduje s diváckou obcí³⁷.

Vzhledem ke svým atributům, jako jsou napětí, vzrušení, zábava, relaxace nebo dramatická podívaná, je dnes již nedílně spojen se světem masových médií a potažmo pak i světem businessu. Vzniká tak fenomén označovaný jako „mediální sport“, který odráží současný vztah sportu a masových médií. „Sílicí vliv dvou organizačně a personálně stále těsněji spojených moderních průmyslových odvětví – komunikace a zábavy – přináší i pro budoucnost stav, kdy konzumujeme sport tak, jak jsme dříve konzumovali divadlo, hudbu a další formy zábavy, a to prostou výměnou peněz za služby.“³⁸ Atraktivita sportu je však z tohoto pohledu navíc umocňována tím, že nemá zcela předvídatelný vývoj a výsledek.

Díky své mediální působivosti a atraktivitě začal mít vrcholový sport postupem času spíše charakter jakéhosi druhu zboží a stal se podívanou zaměřenou zejména na profit, přejímající některé rysy zábavního průmyslu. Je zaměřený na výkon, výhru a médii podporovaný a utvářený divácký zájem. Jeho největší osobnosti jsou obdařeny slávou a popularitou srovnatelnou s hvězdami světa filmu,

---

³⁶ REINHARDT, 2008, str. 6

³⁷ HODAŇ, HOBZA, 2010, str. 78

³⁸ SEKOT Aleš, *Sociologie sportu*, Brno: Paido s.r.o., 2006, ISBN 80-7315-132-4, str. 363

televize nebo pop-music. Na druhou stranu jsou však sportovci zejména v profesionálních týmových sportech prakticky týmem „vlastnění“, protože jsou zpravidla vázáni takovým kontraktem, který umožňuje, že mohou být obchodováni na profesionálním sportovním trhu.

Sport je dnes spojen s procesem globalizace současného světa, je spojen s tržní ekonomikou, která jej ovlivňuje. Důsledkem je komercializace sportu, kdy komerčnímu sportu se nejlépe daří v zemích s převládající tržní ekonomikou, v urbanizovaných oblastech hustého osídlení, mezi populací disponující dostatkem peněz, času a přístupu k masovým médiím. Jeho rozvoji napomáhá i dispozice s dostatečně velkým kapitálem potřebným pro nákladnou výstavbu sportovních zařízení a profituje zejména v prostřední rozšířené masové kultury a konzumního životního stylu.³⁹

Zejména vrcholový sport tak slouží z velké části jako prostředek pro zajištění podpory prodeje výrobků, služeb nebo životního stylu, kdy do tohoto procesu jsou sportovní hvězdy a špičkové týmy stále více zainteresovány.

Spojení sportu, médií a businessu zajišťuje pro sport nemalé finanční prostředky, které plynou z prodeje přenosových práv, sponzoringu, reklamy apod., které může využívat ke svému dalšímu rozvoji. V posledních desetiletích se hovoří o tzv. *sportovním trojúhelníku*, jehož vrcholy tvoří sport, televize a sponzoři a který přibližně od 60. let minulého století postupně stále více začal ovlivňovat ekonomickou strukturu sportu. Zejména špičkový profesionální sport nutně potřebuje pro svou existenci a vývoj sponzoring a prodej vysílacích práv ke sportovním událostem. Sponzoři mají zájem na své efektivní a široké prezentaci, která pro ně znamená potenciální zvýšení prodejů zboží nebo služeb, a tu jim umožňuje profesionální sport. Snahou televize je zas sestavení divácky atraktivního programu, který jí zajistí sledovanost. A právě propojením výše zmíněných faktorů a

---

³⁹ SEKOT, 2003, str. 144

zájmů vzniká pro všechny zúčastněné strany přínosná a výhodná spolupráce.

Pro lepší ilustraci výše zmíněných finančních prostředků, lze uvést např. žebříček příjmu evropských fotbalových klubů za sezonu 2010/2011, který sestavila společnost Deloitte. Na prvním místě se umístil klub Real Madrid, jehož příjmy činily za uvedené období 479,5 milionů eur, na druhém místě se umístil klub FC Barcelona s 450,7 miliony eur a na třetím Manchester United s 367 miliony eur⁴⁰.

Již od první poloviny minulého století je patrné propojení divácky atraktivních a populárních sportovních odvětví a akcí s velkými komerčními společnostmi, které tak sebe a své produkty jejich prostřednictvím prezentují a zviditelňují. Tradičním hlavními sponzory olympijských her jsou tak např. mimo jiné společnosti Coca-Cola, fotbalovou Champions League UEFA zase podporují společnosti FORD, Amstel nebo Mastercard, hokejové mistrovství světa nebo cyklistickou Tour de France automobilka Škoda apod. V tuzemsku se jedná např. o pivovar Gambrinus, jehož jméno nese první fotbalová liga, sázkovou společnost Tipsport v oblasti ledního hokeje nebo společnost Mattoni v basketbalu apod. Finanční prostředky, které jsou pro tento účel vynakládány, jsou obrovské a v průběhu času stále rostou.

Propojení vrcholového sportu se světem médií a businessu přináší však i negativní důsledky v podobě jeho, již výše uvedené, komercializace, ideologického zneužívání, dopingu, korupce, podvodů, agrese, násilí apod. Jedná se o jevy, které se prakticky ve všech sportovních odvětvích ve větší nebo menší míře objevovaly a objevují. Následkem je určitá rostoucí nedůvěra veřejnosti ve sportovní dění. Jedná se ale v jistém smyslu o začarovaný kruh, kdy divák požaduje výsledky a vrcholné výkony a někteří sportovci, aby jich dosáhli, se uchylují pod tlakem sponzorů a médií k zakázaným praktikám. V případech, kdy však vše vyjde najevo, se divák cítí oprávněně podveden a odhalený sportovec ztratí veškerý kredit. Těžší z toho však

---

⁴⁰ Hospodářské noviny ze dne 10. 2. 2012

média, která získávají atraktivní témata. Bylo by asi naivní si myslet, že současný špičkový sport bude vždy zcela bez poskvrny a čistý, když se v něm točí tak obrovské sumy peněz a diváci, sponzoři, média a další zúčastněné subjekty požadují stále vyšší výkony a lepší výsledky.

Obrovská popularita vrcholového sportu, i s přihlédnutím ke všem výše uvedeným negativním souvisejícím jevům, může být však na druhou stranu velmi efektivně využita pro podporu různých všeobecně prospěšných projektů. Například liga amerického fotbalu NFL využila své obrovské popularity na podzim minulého roku ke kampani motivující ženy k preventivnímu vyšetření mamografem. Jednalo se o jednu z nejvíce viditelných a veřejností vnímaných kampaní v USA. Hráči všech týmů hráli po určitou dobu v růžových botách a rukavicích, ve stejné barvě měli čepice i rozhodčí. Předměty se dražily a výtěžek byl věnován na charitativní účely, stejně tak jako finance získané z prodeje suvenýrů. V Evropě lze v podobném smyslu připomenout např. aktivity fotbalového klubu FC Barcelona k podpoře organizace UNICEF, v České republice pak nedávné aktivity AC Sparta Praha související s pomocí postiženým v Pobřeží slonoviny nebo zapojení do kampaně společnosti NIKE podporující boj proti rasismu.

Lze však sledovat i politickou rovinu vrcholového sportu, a to např. při pořádání vrcholných sportovních akcí typu mistrovství světa nebo olympijských her, kdy je jejich dobrý výsledek, hladký průběh a pozitivní prezentace státním a politickým zájmem⁴¹. Prokazuje totiž schopnost státu a jeho vlády akci takového rozsahu organizačně, finančně i personálně zvládnout.

Způsob vnímání vrcholového sportu tak může být dnes poměrně rozporuplný. Na jedné straně může být vnímán jako prostředek sbližující národy a rasy, podporující obecně prospěšné aktivity, vychovávající mládež, podporující „fair play“, posunující hranice lidských možností a vyvolávající pocity národního sebevědomí. Na straně druhé pak může být vnímán jako nelítostný boj, kde je soupeř

---

⁴¹ HODANĚ, HOBZA, 2010, str. 80

chápán jako nepřítel, vše je podřízeno úspěchu za každou cenu a s ním souvisejícímu finančnímu profitu. To jsou dvě nesourodé tváře současného vrcholového sportu.

2. Film a televize

Pro velkou část populace jsou dnes film a televize každodenní součástí běžného života. V současné době je snadno dosažitelné nepřeberné množství filmů, dokumentů a dalších pořadů na DVD nosičích, jsou k dispozici až stovky různých programů šířených pozemními vysílači, kabelovou televizí, satelitem nebo prostřednictvím internetu. V poslední době lze oblíbené filmy, televizní pořady nebo přenosy sledovat prakticky kdekoli i prostřednictvím mobilního telefonu. Film a televize jsou pro nás nejen zdrojem informací, zábavy a odpočinku, ale zároveň ovlivňují naše chování, vnímání a názory.

2.1 Historie filmu

Jako prapředchůdce filmu lze vysledovat určité vynálezy vznikající již v první polovině 19. století. V Anglii vznikla např. v roce 1826 hračka zvaná „*taumatrop*“, kdy na jedné straně lepenkového kotouče byl nakreslen kanárek a z druhé klec. Při roztočení kotouče obrázky splynuly což vzbudilo dojem, jako by byl pták v kleci. V 70. a 80. letech tento nápad rozpracoval anglický fotograf Eadweard Muybridge, který vynalezl lampu „*zoobraxiskop*“. Jednalo se o zařízení, které v rychlém sledu promítalo řadu obrázků budících iluzi pohybu. Fotografie postavy v posloupných fázích pohybu byly přeneseny na skleněný kotouč a při jeho rychlém pohybu se zdálo, že se promítaná postava hýbe. V roce 1893 předvedl veřejně Thomas Alva Edison svůj vynález „*kinetoskop*“. Jednalo se o jakési kukátkové zařízení, v němž 1,5 m dlouhá smyčka filmu průběžně předváděla obrázky.

Počátek filmu lze však spojit s datem 28. prosince 1895, kdy bratři Auguste a Louis Lumierovi po letech experimentování předvedli úspěšně v Salon Indien pařížské kavárny *GRAND* platicím divákům filmovou produkci. Jednalo se o dvacetiminutový program deseti filmů nahraný na statickou kameru s občasným pomalým přejížděním. Mezi filmy byly například snímky *Odchod dělníků z továrny*, *Bourání zdi* nebo

Pokropený kropic, který je považován za první filmovou komedii⁴². Následně bratři Lumiérové vyškolili „kinooperatéry“, kteří jezdili po světě a natáčeli významné události. Ty pak předváděli ve větších evropských městech, kde tato promítání přejímala úlohu potulných divadel a pouťových atrakcí⁴³.

Dalším průkopníkem filmu byl Georges Méliés, profesionální pařížský kouzelník, který na přelomu 19. a 20. století předváděl nejrůznější triky ve více než 400 krátkých filmech, v nichž nechyběly fantastické kulisy a kaskadérské kousky⁴⁴.

Způsob tvorby bratří Lumiérů a Méliése byl rozdílný. Zatímco prvně jmenovaní zaměstnávali kameramany, kteří jezdili po světě, což lze označit v jistém smyslu za dokumentární film, Méliés zůstával ve studiu, kde tvořil své fantastické filmy. Z dochovaných filmů lze uvést např. jeho adaptace románů Julese Vernea *Cesta na měsíc* nebo *20 000 mil pod mořem*.

Mnohem bouřlivěji se však film začal vyvíjet na jiném místě, a to v USA. Počátkem 20. století sídlily americké filmové produkční společnosti v New Yorku. Následně se však svět filmu přesunul a na původně bezvýznamném kousku pouště na okraji Los Angeles vznikl Hollywood. Jedním z důvodů bylo, že průkopníci filmu potřebovali v té době pro svou tvorbu co nejvíce přirozeného světla, což se jim v této oblasti, vzhledem k velkému počtu slunečných dnů, dostávalo.

První celovečerní hraný film byl však natočen v Itálii, jmenoval se *Cabiria* a do kin byl uveden v roce 1914⁴⁵.

Začínají vznikat první filmová studia, která natáčela první němé filmy, které vytvořily první herecké a režisérské hvězdy. Za mnohé lze jmenovat například Douglase Fairbankse, Mary Pickfordovou, ve 20. letech 20. století pak Bustera Keatona, Rudolpha Valentina, Herolda Lloyda nebo Glorii Swansonovou. V jednu z největších filmových hvězd

---

⁴² BERGAN, 2008, str. 17

⁴³ ŠTROBLOVÁ, 2009, str. 52

⁴⁴ DAVISON, 1997, str. 322

⁴⁵ D'AGOSTINY, 2008, str. 18

všech dob se vypracoval Londýňan Charlie Chaplin. Kromě Hollywoodu vznikala zajímavá filmová díla i v Evropě, kdy lze připomenout např. německé horory *Kabinet doktora Caligariho* (1919), *Upír Nosferatu* (1922) nebo v Rusku Ejzenštejnův *Křižník Potěmkin* (1925)⁴⁶.

V podstatě od samého začátku historie filmu existují filmy dokumentární. V Rusku po revoluci byly po celé zemi v propagačních vlacích rozesílány propagandistické snímky, které měly vzdělávat masy v komunismu. Dziga Vertov sestříhal v letech 1922–25 sérii filmů nazvanou *Kino-Pravda*, vytvořenou ze scén filmových týdeníků, ke kterým přidal zpomalený nebo zpětný pohyb, animaci, texty a statické fotografie. Ve filmu *Muž z kinoaparátom* ukázal techniky kinematografie v té době dostupné. Američan Robert Flaherty natočil etnologické dokumentární filmy jako *Nanuk – člověk primitivní*, dvojice Cooper a Schoedsack pak exotické filmy o dobrodružných cestách. V Německu natočil Walter Ruttmann film *Berlín: Symfonie velkoměsta*, což byl pohled na den ze života města, za použití kamer ukrytých ve stěhovacím voze a v zavazadlech apod., aby bylo možno zachytit Berlíňany, aniž by o tom věděli⁴⁷.

Vznikla také studia produkující animované filmy. Ty byly dlouhé asi 10 minut a sloužily nejdříve jako doplněk programů v kinech. První postavou kreslených filmů se stal Fantôche, vyzáblý mužíček, kterého nakreslil Francouz Emile Cohl již v roce 1909. Záhy se přidal Hollywood a jeho první významná kreslená postava byla dinosauřice Gertička, která debutovala v roce 1914⁴⁸. Později se postavičky animovaných filmů jako Myšák Mickey, kačer Donald nebo Goofy staly stejně známé jako živé filmové hvězdy.

6. října 1927 došlo ve světě filmu k zásadní změně, protože byl studiem Warner Bros uveden první komerčně úspěšný celovečerní film *Jazzový zpěvák*, kde se objevily nahrávky písní, při nichž byly

---

⁴⁶ D'AGOSTINY, 2008, str. 22, 26

⁴⁷ BERGAN, str. 135, 136

⁴⁸ DAVISON, 1997, str. 324

synchronizovány pohyby rtů se zvukem, i dialogy⁴⁹. Titulní roli vytvořil Al Jolson a úspěch filmu dal podnět k instalování zařízení k nahrávání zvuku a projekčního zařízení ve studiích a kinech.

V následujícím roce vznikl v Hollywoodu první stoprocentně zvukový film *Světla New Yorku* a o rok později natočil Alfred Hitchcock v Londýně první britský zvukový film *Její zpověď*⁵⁰.

Nástup zvukového filmu znamenal konec kariéry některých hvězd éry filmu němého. Navíc s rozvojem zvukového filmu začaly další státy vyžadovat dialogy ve svých vlastních jazycích, což vedlo k rozpadu mezinárodního filmového trhu, na němž do té doby dominoval Hollywood, na dílčí trhy.

I přes nástup zvukového filmu však například Chaplin zůstává věrný filmu němému, a i v roce 1936 točí v tomto formátu film *Moderní doba*⁵¹.

Film se rozvíjel i v dalších částech světa. V Rusku vznikla mistrovská díla Sergeje Ejzenštejna, již výše jmenovaného Dziga Vertova nebo Vsevoloda Pudovkina, což však skončilo, když Stalin upevnil svou moc. Stále větší množství kvalitních filmů, zvláště díla Ejzenštejna, bylo napadáno jako „buržoazní“ a postupně místní kulturu ovládl socialistický realismus. V Německu podobně nadějný vývoj filmu vedený osobnostmi jako Fritz Lang, F. W. Murnau nebo Josef von Sternberg ukončil nástup Adolfa Hitlera k moci. Kontrola nad filmovou tvorbou přešla poté pod Josefa Goebbelse, který z tohoto odvětví vyhnal židy a filmovou tvorbu přizpůsoboval potřebám nacistické ideologie. Ve Velké Británii začal tvořit Alfred Hitchcock, ve Francii Louis Delluc a ve Španělsku Luis Buñuel, který následně odešel do Hollywoodu⁵².

Od roku 1934 platil v USA tzv. Haysův kodex, který představoval soupis nežádoucích scén na témata, která se neměla ve filmu, později i

---

⁴⁹ BERGAN, str. 25

⁵⁰ DAVISON, 1997, str. 324

⁵¹ D'AGOSTINY, 2008, str. 61

⁵² BERGAN, str. 195, 203, 207, 213, 216

televizi, objevovat. Byl závazný jak pro domácí výrobce, tak pro zahraniční distributory. Zákazy se týkaly všeho, co se mohlo dotknout veřejné morálky, náboženských a společenských dogmat a citlivosti amerických institucí. Platit přestal až v 60. letech⁵³.

V roce 1935 vznikl v Hollywoodu první celovečerní film v třibarevném Technicoloru *Trh marnosti*. Předtím byl využíván pouze film dvoubarevný a v úplných začátcích kolorování filmu.

Co se týká dokumentárních filmů, tak ty se v západní Evropě a USA zaměřily zejména na sociální problémy a otázky životního prostředí. Např. film Pare Lorentze *The River* pojednával o důsledcích půdní eroze v povodí Mississippi a získal cenu za nejlepší dokumentární film na festivalu v Benátkách 1938, kde soupeřil s jiným známým dokumentárním filmem, a to *Olympií* Leni Riefenstahlové, pojednávající o Olympijských hrách v Berlíně.

Po vypuknutí druhé světové války byl v okupovaných zemích filmový průmysl pod kontrolou nacistů. V Británii byla více než polovina ploch ve studiích blokována výrobou propagandistických filmů pro vládu. Válka však ohrožovala i životně důležitý hollywoodský zahraniční obchod, protože klesl vývoz jeho filmů do států osy Německo–Itálie–Japonsko. Během války však hollywoodská studia vyprodukovala takové filmy jako *Občan Kane* nebo *Casablanca*.

Konec války vnesl do filmového průmyslu změny. V roce 1947 zavedla vláda v Británii 75% daň na dovoz zahraničních filmů a USA reagovaly vyhlášením embarga na vývoz filmů do Británie. K dohodě došlo až v roce 1948, kdy byla podepsána dohoda s Americkým filmovým sdružením. Francie zpřísnila systém kvót na americké filmy a iniciovala rovněž koprodukce mezi Francií a Itálií, jež pomohly financovat nezávislé produkce. Rozdělené Německo mělo dvojí samostatný filmový průmysl. Ve východním Německu se promítaly zejména ruské filmy, zatímco v západním americké s cílem – jak se proklamovalo – napomoci denacifikaci. Obdobně bylo americkými filmy

---

⁵³ ŠTROBLOVÁ, 2009, str. 127

zaplaveno i Japonsko. V USA, po zavedení protitrustových zákonů, byla velká studia nucena vzdát se finanční kontroly kin, a přišla tak o zaručená odbytíště pro své filmy⁵⁴.

V 50. letech získal film promítaný v kinech soupeře – televizi. Klesala návštěvnost kin a hlavní vina byla svalována právě na televizory, které si pořizovalo stále více lidí. Konkurence televize stimulovala různé filmové inovace se smíšenými výsledky. Jednalo se např. o trojrozměrné filmy, které bylo možno sledovat pouze se speciálními brýlemi. Technologie byla však v té době ještě nedokonalá a výsledný efekt také. Dále v roce 1952 dorazil do kin panoramatický film, kdy technologie s názvem Cinerama měla zvýšit realistický účinek filmů tím, že zapojí periferní vidění diváků. K celému procesu promítání však bylo zapotřebí tři 35 mm projektorů, tři plátna zakřivená tak, aby obsáhla úhel 140 stupňů, a tři promítače. Jednalo se tedy o značné investice a popularita Cineramy byla jen krátkodobá⁵⁵.

K přilákání diváků zpět do kin se filmové společnosti dále snažily využitím nevšedních až kontroverzních témat, jako je prostituce, narkomanie apod. Filmová studia dále hledala cesty, jak na novém konkurenčním médiu vydělávat, a začala produkovat filmy určené pro televizi.

V 60. letech vzniklo ve Francii hnutí tzv. „nová vlna“, které změnilo pohled na způsob filmové tvorby, postupně se rozšířilo i do dalších zemí a zasáhlo i Hollywood. „Přineslo do filmu formální, obrazovou i lingvistickou obrodu, která byla plně v souladu s nadějami na obrodu občanskou, morální a lidskou. Šlo o myšlenku nového filmu. Spojeného ovšem i s novým způsobem života, myšlení a emocionálního a politického jednání.“⁵⁶ Jeho představiteli byli např. Jean-Luc Godard nebo Francois Truffaut. Lze připomenout, že v této

---

⁵⁴ BERGAN, str. 41, 42

⁵⁵ BERGAN, str. 47

⁵⁶ D'AGOSTNY Paolo, *Legendární filmy*, Praha: Mladá Fronta, a.s., 2009, ISBN 978-80-204-2042-8, str. 210

době vznikají i oscarové *Ostře sledované vlaky* Jiřího Menzela a *Obchod na korze* Elmara Klose a Jána Kadára.

V dokumentárním filmu odstartovala v Anglii 50. let tzv. *Svobodná kinematografie*, ve Francii bylo její obdobou hnutí *Cinéma vérité* a v USA v 60. letech *Direkt cinema*. Filmoví tvůrci věřili, že by kamera měla nevtíravě zaznamenávat pravdu. „Koncem šedesátých let začal postupný odklon od *Cinéma vérité* a příklon k zaznamenávání skutečnosti v historických reportážích a investigativních expoze.“⁵⁷

V 70. letech se objevuje nová generace filmových tvůrců jako Steven Spielberg, George Lucas, Martin Scorsese a vnikají komerčně velmi úspěšné filmy jako *Kmotr*, *Hvězdné války* nebo *Čelisti*. Českou stopu zanechal v tomto období Miloš Forman se svým oscarovým filmem *Přelet nad kukaččím hnízdem*. V roce 1975 uvedla společnost SONY na trh kazetový videorekordér, což předznamenalo další změnu diváckých návyků.

V 80. letech pokračovala v Hollywoodu sága *Hvězdných válek*, rozvíjela se éra akčních hrdinů typu Sylvestera Stallona a Arnolda Schwarzeneggera, vznikly kultovní filmy jako *Dobyvatelé ztracené archy*, ale i dětské filmy jako *E.T. mimozemšťan* nebo hudební *Flashdance*. Ve Francii působil Luc Besson nebo Leos Carax, v Německu točí Wim Wenders *Nebe nad Berlínem* a začínají se prosazovat i tvůrci z dálného východu jako John Woo.

V 90. letech kromě kasovních hitů jako *Titanic*, *Mlčení jehňátek*, *Forrest Gump* nebo *Základní instinkt*, vznikly i filmy nezávislých režisérů určené spíše pro vyhraněné divácké skupiny, kdy některé z nich, jako je např. *Pulp Fiction*, *historky z podsvětí*, oslovily i široké publikum. V Itálii točí Roberto Benigni jeden z nejlepších Italských filmů *Život je krásný*. Fenomémem se stal v roce 1999 uvedený *Matrix*.

Na počátku 21. století došlo ve světě filmu k přechodu od analogových k digitálním systémům. První přešli střihači, kteří se

---

⁵⁷ BERGAN Ronald, *Film*, Praha: Slovart s.r.o, 2008, ISBN 978-80-7391-136-2, str. 136

přesunuli od stříhacího stolu k počítačům. Průlomový animovaný snímek *Toy Story* byl prvním celovečerním filmem vyrobeným beze zbytku na počítači, i když i do některých dřívějších filmů jako *Jurský park* nebo *Forest Gump* byly spolu s hranými scénami integrovány počítačem generované obrazy. Tato technika otevřela nové cesty pro pozdější výpravné filmy jako *Pán prstenů*, *Harry Potter* apod. Postupně začíná stále více, zpočátku zejména nezávislých tvůrců, využívat digitální kameru, která měla tu klíčovou výhodu, že její použití bylo podstatně levnější.

Dnes se film musí vypořádat s dalším faktorem, kterým je internet, odkud lze stahovat digitální nahrávky filmů, a to někdy ještě před jejich premiérovým uvedením do kin. Internet v sobě však skýtá i výhody, jako například obrovské množství publika, které bylo v minulosti nepředstavitelné.

2.2 Historie filmu v Čechách

V českých zemích experimentoval s filmovou tvorbou již na konci 19. století Jan Kříženecký. První domácí filmové společnosti však začínají vznikat až v prvních letech 20. století. V roce 1911 založil fotograf Antonín Pech společnost Kinofa, u zrodu společnosti ASUM zase v roce 1913 stáli architekt Max Urban a divadelní herečka Anna Sedláčková. Před první světovou válkou se u nás však film ještě společensky a kulturně neprosadil. K tomu došlo až ve 20. letech 20. století, kdy přibýlo množství kin, vznikly filmové společnosti a ateliéry, a došlo tak k rozvoji filmového podnikání. Objevují se výrazné režisérské osobnosti a zároveň i první filmové hvězdy.

Nástup zvuku na začátku 30. let 20. století neznamenal pro tuzemský film zásadní problém. Významnou událostí bylo vybudování Barrandovských ateliérů, kdy na okraji Prahy vyrostl velký filmový komplex, který byl ve své době nejmoderněji vybaveným studiem v Evropě. Mezi divácky oblíbené filmaře té doby patřil např. Karel Lamač, Martin Frič, Václav Wasserman, Miroslav Cikán, Svatopluk Innemann

nebo Otakar Vávra. Velký podíl na úspěšnosti jejich filmů mělo také herecké obsazení. Mezi nejpopulárnější herecké hvězdy filmu 30. let patřili např. komik Vlasta Burian, „milovníci“ Oldřich Nový a Svatopluk Beneš, dále Hugo Haas nebo Jindřich Plachta. Mezi ženami se prosadily Adina Mandlová, Lída Baarová, Nataša Gollová, Růžena Nasková, Věra Ferbasová a další.

Z hlediska filmového zpravodajství pocházely zpočátku filmy zejména z ciziny, až v letech 1930–1937 byl promítán *Československý filmový týdeník*. Ten byl následně nahrazen tzv. *Aktualitou*, navazující na něj, která disponovala podporou státu a finančně za ní stály přední tiskové podniky. Poprvé se promítala 30. června 1937. Zatímco předcházející filmové týdeníky věnovaly mnoho pozornosti marginálníím, či dokonce senzačním událostem, *Aktualita* se věnovala podstatným událostem a dobře je zasazovala do domácího i světového kontextu. S okupací však od podzimu 1939 přišla filmová cenzura, filmy všeho druhu byly opatřeny dvoujazyčnými titulky, přičemž německé byly vždy na prvním místě⁵⁸.

V rámci protektorátu byly tuzemské filmové ateliéry zabírány a filmový průmysl byl podřízen česko-německé organizaci *Českomoravské filmové ústředí*, kdy členství v ní bylo pro všechny osoby pracující ve filmu povinné. Výrobu filmů v té době zajišťovali společnosti *Lucernafilm* a *Nationalfilm*. Hrané filmy byly zaměřeny na odreagování lidí od reality, a měly tak zejména zábavnou formu. Nej kvalitnější tituly pak natáčejí zejména režiséři Martin Frič, Otakar Vávra nebo František Čáp. Tvůrci se snažili využívat náměty z české historie a literatury a tyto filmy pak byly diváky vnímány jako symbolický protest proti nacistické nadvládě. Řada tvůrců, kteří byli pronásledováni pro svůj původ nebo politické názory, se musela stáhnout do ústraní nebo emigrovat jako Hugo Haas, Jiří Voskovec a Jan Werich. Zpravodajské filmy byly přebírány z Německa a byly uzpůsobeny potřebám nacistické propagandy.

---

⁵⁸ KONČELÍK, VEČEŘA, ORSÁG, 2010, str. 64, 93

Po osvobození republiky byl filmový průmysl znárodněn a vnikl *Československý státní film* a po únoru 1948 byla v české kinematografii nastolena oficiální dramaturgie v duchu socialistického realismu. I v této době však vznikaly kvalitní filmy jako např. *Cesta do Pravěku*, *Pyšná princezna* nebo díla *Jiřího Trnky* a *Hermíny Týrlové*, která byla uznávána i ve světě.

Na počátku 60. let došlo k určitému uvolnění ve společnosti, které umožnilo nástup jedné z nejslavnějších etap českého filmu – tzv. nové vlny.

S nástupem tzv. normalizace byl i ve filmové tvorbě kladen velký důraz na obnovení společenské a výchovné úlohy umění v socialistickém duchu. Řada filmových tvůrců, jako např. Miloš Forman, Vojtěch Jasný nebo Ivan Passer, v této době emigrovala, další nesměli točit vůbec nebo jen omezeně. I přesto však vznikají i výjimečná díla, která se uvedenému trendu vymykají, jako např. *Vesničko má středisková* nebo *Slavnosti sněženek* Jiřího Menzela. Populárním žánrem se stala bláznivá komedie a parodie, a se specifickým humorem přišla autorská dvojice Zdeněk Svěrák a Ladislav Smoljak. Vzniká také velké množství kvalitních pohádek.

S příchodem společenských proměn po roce 1989 se čeští filmaři museli vyrovnat s novými ekonomickými a organizačními podmínkami. Změnil se charakter celého filmového průmyslu, který už nebyl jako v minulosti dotován z výnosů státních filmových podniků. Vznikají nové filmové společnosti a začínají působit soukromí producenti. Objevuje se proud komerčních filmů, jednoznačně natáčených za účelem ekonomického zisku, který se ale mnohdy nedostavil. Vznikají však také kvalitní filmy, z nichž lze vyzvednout např. oscarového *Kolju* Jana a Zdeňka Svěráka. Postupně se ze stínu svých starších kolegů začínají vyčleňovat i jejich nástupci – generace nazývaná často „nová nová vlna“, do níž jsou řazeni Petr Zelenka, Saša Gedeon, Alice Nellis nebo David Ondříček.

2.3 Historie televize

Již v roce 1843 formuloval skot Alexandr Bain nutné předpoklady pro elektronický přenos pohyblivého obrazu:

1. Obraz je potřeba rozložit na jednotlivé body a opět složit.
2. Světelné hodnoty je potřeba převést na elektrický proud odpovídající intenzity a naopak.
3. Rozklad i skládání musí probíhat synchronizovaně.

Ještě téhož roku sestrojil Bain *teleautograf* a kopírovací telegraf, který umožnil přenášení obrazu na dálku⁵⁹. Šlo o přenášení jediného nehybného obrázku, kdy na vysílací stanici se po něm pohyboval hrotový kontakt. Jakmile se dotkl nevodivého inkoustu, jímž byl obrázek nakreslen, přerušil se proud a v přijímací stanici to relé zaznamenalo. Druhý kontakt, pohybující se po papíře navlhčeném určitou chemikálií, vyznačoval kopii původního obrázku. Ke skutečnému pohyblivému obrazu chyběl ještě právě třetí předpoklad – synchronizovanost.

Na technickém řešení těchto problémů pracovali v průběhu dějin různí vynálezci. Převod světelné energie na elektrický proud např. pomohl řešit objev, který učinil Angličan Willoughby Smith, a to, že selen má pozoruhodnou vlastnost – jeho vodivost se mění v závislosti na intenzitě dopadajícího světla. Tím byl položen základ k pozdější výrobě světločivných prvků umožňujících převádět světlo na elektrické signály. Nápad přenosu obrazu pomocí zařízení koncipovaného na principu lidského oka, kde by jako mechanická sítnice sloužily selenové články, poprvé představili v roce 1880 londýnští profesori William Edward Ayrton a John Perry⁶⁰.

Německý vynálezce polského původu Paul Gottlieb Nipkow zase dal světu mechanické zařízení známé pod názvem Nipkowův kotouč, který řešil problémy číslo jedna a tři uvedené výše, to je – rozklad a synchronizované znovu zkompletování obrazu. Rotující kotouč se

---

⁵⁹ ŠTROBLOVÁ, 2009, str. 77

⁶⁰ <http://ihned.cz>

spirálovitě seřazenými otvory, který vynalezl Nipkow ještě jako student a nechal si jej patentovat roku 1884, umožňuje rozklad obrazu na jednotlivé body. Tento vynález se stává jedním ze základních prvků mechanické televize.

Katodovou trubici (Cathode Ray Tube – CRT), základ klasické televizní obrazovky, vynalezl v roce 1897 německý fyzik Karl Ferdinand Braun. V roce 1906 v USA Lee de Forest přidal vynález nazvaný *Amplion (Amplifying Triode Valve)* umožňující zesilovat slabé signály vytvářené selenovými fotočlánky.

Samotný termín televize je však spojován s rokem 1900, kdy jej na Mezinárodním kongresu o elektřině, který byl součástí Všeobecné světové výstavy v Paříži, použil Constantin Perskyi. Název pochází částečně z latiny, částečně z řečtiny – „tele“ (daleko) je řeckého původu, „visio“ (vidět) z latiny.

Na vzniku televize se podílelo mnoho průkopníků, nejčastěji je ale spojován se jménem skotského vědce Johna Logie Bairda. V roce 1922 postavil vlastnoručně přístroj pro rozklad obrazu pomocí kotouče. Počátkem roku 1924 se mu touto aparaturou podařilo přenést obraz maltézského kříže z jedné místnosti do druhé⁶¹.

V roce 1925 založil společnost *Television Ltd.* a 26. ledna 1926, demonstroval svůj vynález mechanické televize za přítomnosti 50 vědců královské společnosti a dalších návštěvníků v podkrovní místnosti domu v ulici Frith Street v Londýnské čtvrti Soho. Obraz byl snímán fotobuňkou a elektromechanicky rozkládán pomocí Nipkowova kotouče.

Ve Spojených státech 7. dubna 1927 společnost *Bell Telephone Labs* a *AT&T* provedla demonstraci mechanické televize přes pevné linky mezi Washingtonem DC a New Yorkem⁶².

Ve Velké Británii pokračoval ve svých pokusech John Logie Baird a 4. května 1927 se mu podařilo přenést první televizní obraz po

---

⁶¹ ŠTOLL, 2011, str. 26

⁶² <http://www.tvhistory.tv>

dvou telefonních linkách z Londýna do Glasgow (700 km)⁶³. 9. srpna 1928 pak zaznamenal další úspěch při prvním bezdrátovém přenosu televizního signálu mezi Londýnem a New Yorkem⁶⁴.

V témže roce Američan Philo Taylor Farnsworth, ovlivněn prací ruského televizního technika Borise Lvoviče Rosina, vyvinul elektronickou snímací elektronku zvanou „dissektor“, která členila plošný obraz elektronicky na jednotlivé body, což byl základní prvek elektronické snímací kamery.

30. září 1929 bylo zahájeno pravidelné vysílání mechanické televize (30 řádků) ve Velké Británii na vlnách *BBC*. Vysílalo se ve všední dny od 23:00 do 23:30 a na trhu se objevily první přijímače⁶⁵.

Německá televize začala veřejné pravidelné vysílání realizovat v březnu 1935. Vysílalo se tři dny v týdnu až do roku 1943, kdy bylo studio zničeno spojeneckým náletem.

Vývoj ale šel kupředu a mechanickou televizi začal dohánět čistě elektronický systém, který v Británii vyvinuly společnosti *EMI* a *Marcony*. Základem byl vynález německého fyzika a pozdějšího nositele Nobelovy ceny Karla Ferdinanda Brauna, který roku 1897 zkonstruoval experimentální katodovou trubici, která se stala základem snímacích elektronek i pozdějších televizních obrazovek⁶⁶.

Američan ruského původu Vladimir Kosma Zworykin obdržel v roce 1923 patent na snímací elektronku, kterou nazval ikonoskop a na obrazovku označenou termínem *cinescop*. Tím byl položen základ pozdějšího elektronického systému televize⁶⁷.

Počátkem roku 1935 ministerstvo pošt rozhodlo, že dá oběma televizním systémům stejnou šanci. Když *BBC* v listopadu 1936 zahájila pravidelné vysílání se standardním rozlišením 240 řádek, zkoušela střídavě Bairdův systém a systém *Marconi–EMI*. První oficiální televizní pořad v Británii se vysílal 2. listopadu 1936. Leslie Mitchel uvedl první

---

⁶³ <http://www.bbc.co.uk>

⁶⁴ <http://www.virtualscotland.co.uk>

⁶⁵ <http://www.ceskatelevize.cz>

⁶⁶ ŠTOLL, 2011, str. 27, 28

⁶⁷ ŠTROBLOVÁ, 2009, str. 78

program *Podívejte, dívám se na vás* slovy: „Dámy a pánové, dobrý den. Je mi velkým potěšením, že vám mohu představit kouzlo televize.“⁶⁸

Z klání mechanického a elektronického systému televize vyšel nakonec vítězně ten elektronický, a to i když Baird svou mechanickou televizi stále vylepšoval. 6. února 1937 *Television Advisory Committee* doporučuje pro další používání elektronickou televizi společnosti *EMF*⁶⁹. Elektronický systém dával kvalitnější obraz a jeho elektronická kamera byla, na rozdíl od Bairdovy pevné, pohyblivá⁷⁰.

Vysílat se v Evropě začínalo i v dalších zemích. Ve Francii pravidelné vysílání začalo 10. září 1935, v Německu 22. března 1935 a v Sovětském svazu 10. března 1939.

V roce 1936 se s televizí experimentovalo i na Olympijských hrách v Berlíně a 12. 5. 1937 se ve Velké Británii uskutečnil přímý televizní přenos, a to z korunovace krále Jiřího VI. Další rozvoj televizního vysílání v Evropě však následně zbrzdila druhá světová válka.

Televize se však bouřlivě vyvíjela i v USA. Na rozdíl od Evropy, kde se televizní vysílání vyvíjelo více či méně pod dohledem státu, v USA se stalo předmětem podnikání. Vysílání bylo zahájeno 30. dubna 1939 při otevření Světové výstavy v New Yorku, kdy společnost *NBC* přinesla zpravodajství o událostech dne. Stovky diváků sledovaly vysílání na přijímačích ve společném stánku společností *NBC* a *RCA* a další v *Radio City Music Hall*, kam jej přenášel vysílač na vrcholku mrakodrapu *Empire State Building*. Po dobu druhé světové války v USA televizní vysílání, na rozdíl od Evropy, dále probíhalo⁷¹.

Rozvoj televize a televizního vysílání pokračoval po skončení druhé světové války, kdy se televize začala masově šířit a přinášet obrovské možnosti domácího využití. V této době nastává tzv. druhý práh zmasovění, přičemž ten první je spojován s rozvojem tisku, filmu a

---

⁶⁸ DAVISON, 1993, str. 388

⁶⁹ www.ceskatelevize.cz

⁷⁰ DAVISON, 1993, str. 388

⁷¹ DAVISON, 1993, str. 388, 389

rozhlasu (vlivem rozvoje komunikační techniky zejména internetu dnes hovoříme i o třetím prahu zmasovění)⁷². Bylo postupně obnovováno televizní vysílání. Nejdříve bylo obnoveno ve Francii, v prosinci 1945 v Sovětském svazu a v červnu 1946 i ve Velké Británii, kde bylo nejvíce televizních přístrojů.

V USA se na konci roku 1947 rozběhl prodej televizorů rychlým tempem, takže v roce 1954 měly Spojené státy již 28 milionů diváků⁷³. V Německu bylo televizní vysílání obnoveno až v roce 1950. V tu dobu bylo však v USA už 10 milionů televizních diváků, ve Velké Británii usedalo k obrazovkám 600 tisíc lidí, ale v Německu se jednalo o pouhých 60 tisíc.⁷⁴

Poválečné období bylo dále charakterizováno sjednocováním základních parametrů televizních soustav v různých státech. Významným datem v mezinárodní spolupráci byla konference CCIR v roce 1949, kde se uzákonila mezinárodní norma (např. poměr stran obrazu 4:3) na druhou stranu však nedošlo k dohodě týkající se počtu řádků (teprve v roce 1959 byly přijaty právní dohody o televizních systémech). V roce 1950 byla v USA přijata NTSC norma pro barevné televize a v roce 1953 bylo zahájeno první komerční barevné vysílání. V Evropě začalo první barevné vysílání o pár let později, kdy byl v roce 1957 vyvinut francouzský standard – SECAM a německý PAL⁷⁵.

2. červen 1953 je ve Velké Británii označován jako den, od kterého se televize stala neodmyslitelnou součástí života tamních obyvatel. BBC vysílala televizní přenos korunovace královny Alžběty II. V té době existovalo v zemi 2,5 milionu televizorů, přičemž 500 tis. bylo zakoupeno v týdnech těsně před korunovací. Odhaduje se, že přenos sledovalo celkem 20 mil. Britů⁷⁶.

---

⁷² SEKOT, 2003, str. 135

⁷³ ŠTOLL, 2011, str. 93

⁷⁴ ŠTROBLOVÁ, 2009, str. 79, 80

⁷⁵ ŠTROBLOVÁ, 2009, str. 85

⁷⁶ DAVISON, 1993, str. 386

V roce 1955 skončil ve Velké Británii vysílací monopol BBC a představila se komerční televize ITV, která také 22. září odvysílala první televizní reklamu, což byla pro britské diváky úplná novinka⁷⁷.

K mezikontinentálnímu televiznímu spojení došlo nejprve mezi Evropou a Afrikou v roce 1958, pak přes Atlantský oceán v roce 1962 a z Evropy do Asie v roce 1964⁷⁸.

Rok 1960 je historicky významný tím, že v něm proběhla první televizní debata, stalo se tak v americké prezidentské kampani kandidátů Nixona a Kennedyho.

V roce 1962 byl vypuštěn první komerční satelit TELSTAR a byl rychle následován dalšími. Právě vývoj satelitů se stal základem rychlé globální distribuce obrazových materiálů⁷⁹.

20. července 1969 se uskutečnil první televizní přenos z Měsíce, který sledovala pětina obyvatel planety.

V roce 1972 byl ukončen vývoj první digitální televize a v roce 1974 začíná Britská BBC vysílat teletext.

Na počátku 80. let vniká zpravodajská televize CNN, která začala vysílat televizní zprávy bez omezení, jak časového, tak prostorového. Tato televize postupně získala silný vliv na zpravodajství dalších lokálních médií, a dokonce i na politiku a mezinárodní vztahy. Postupně se začalo hovořit dokonce o tzv. CNN efektu⁸⁰.

V roce 1995 bylo zahájeno první pokusné vysílání digitálního televizního systému DVB-T⁸¹.

V důsledku zavádění duálního systému v Evropě, tj. systému spočívajícím v koexistenci a rozdělení rolí mezi komerční a veřejnoprávní vysílání, a dále rozvojem satelitní a kabelové televize a digitalizací, začíná přibližně od poloviny 80. let vznikat velké množství televizních stanic. Naproti výše uvedenému duálnímu systému existuje

---

⁷⁷ DAVISON , 1993, str. 389

⁷⁸ ŠTOLL, 2011, str. 95

⁷⁹ TRAMPOTA, 2006, str. 180

⁸⁰ TRAMPOTA, 2006, str. 178

⁸¹ ŠTROBLOVÁ, 2009, str. 88

poněkud rozdílný americký model. „Americký model vysílání představuje uspořádání, ve kterém jsou nejvýznamnější komunikační prostředky prostoupeny obchodními zájmy (rozhlasové a televizní vysílání představuje v USA v zásadě hlavně komerční systém, je financován především příjmy z reklamy a vévodí mu velké televizní a rozhlasové sítě).“⁸²

Televizní vysílání se stále více diferencuje na specializované, v podání monotematických kanálů, a plnoformátové, v podání velkých komerčních stanic nebo stanic veřejné služby. To však má souvislost s určitým problémem. „Základním problémem televizní zábavy totiž v blízké budoucnosti bude nedostatek pořadů. Zejména specializované kanály spotřebují neuvěřitelné množství filmů, seriálů, soutěžních pořadů atd.“⁸³

Zejména v poslední čtvrtině 20. století se v rámci médií, a televizního vysílání zvláště, projevuje vliv globalizace. „Lidé doslova na celém světě mohou sledovat a sledují tytéž události v reálném čase: olympijské hry, mistrovství světa, předávání Oscarů a významné historické události. Televizní seriály a hollywoodské filmy se stávají univerzálním (globálním) referenčním rámcem, k němuž je možné se odkazovat v celé řadě zemí a kultur. Masivní reklamní kampaně, které uváděly na trh velkofilmy jako *Jurský park* či *Titanic*, byly koncipovány globálně, jako světové premiéry, a dokázaly upoutat pozornost milionů potenciálních diváků. Jediným rozlišujícím znakem je nutnost jazykové mediální sdělení domestikovat (výrobou jazykových mutací filmů, dabováním filmů a televizních seriálů apod.).“⁸⁴

---

⁸² THOMPSON John. B, *Média a modernita*, Praha: Karolinum, 2004, ISBN 80-246-0652-6, str. 136

⁸³ MUSIL Josef, *Elektronická média v informační společnosti*, Praha: Votobia, 2003, ISBN 80-7220-157-3, str. 61

⁸⁴ JIRÁK Jan, KÖPLOVÁ Barbara, *Média a společnost*, Praha: Portál, 2003, ISBN 80-7178-697-7, str. 193

2.4 Historie televize v Čechách

Již v závěru 30. let minulého století se uskutečnily první amatérské pokusy o příjem anglického televizního vysílání. V roce 1930 zkonstruoval student Vysoké školy technické v Brně František Pilát první přijímač pro nízkofrekvenční mechanickou televizi a zachytil na něm experimentální vysílání z Londýna a Berlína.

V roce 1934 zahájil docent Jaroslav Šafránek se svými spolupracovníky ve Fyzikálním ústavu UK práce na vlastní konstrukci televizního přijímače. V prosinci 1935 dokončil první přijímací televizní aparaturu a 10. prosince stejného roku předvedl veřejnosti v Domě zemědělské osvěty v Praze na Vinohradech své televizní zařízení. S tímto přístrojem uspořádal dvouměsíční turné po Československu (navštívil 43 měst) spojené s přednáškami, které si postupně vyslechlo 20 tisíc posluchačů. V roce 1937 pak přihlásil k patentování svůj *Způsob a zařízení pro barevnou televizi*⁸⁵.

Mezitím na vzorkovém veletrhu, který se konal na holešovickém Výstavišti v Praze v září 1934, vystavila firma Telefunken fungující televizní aparaturu⁸⁶. Další vývoj byl však poznamenán okupací republiky a válkou.

Na předválečné pokusy o televizní vysílání úzce navazovala německá firma Fernseh A.G., po válce Televid, přestěhovaná v roce 1943 z Berlína do Dolní Smržovky a Tanvaldu. Zde působila až do roku 1945, kdy vybavení zkonfiskoval SSSR. Čeští stážisté pokračovali ve výzkumu televizního vysílání ve Vojenském technickém ústavu v Tanvaldu a své výsledky představili veřejnosti v březnu 1948⁸⁷.

V květnu 1948 bylo na Mezinárodní výstavě rozhlasu MEVRO v Praze veřejnosti představeno televizní zařízení, kdy dvě kamery snímaly dění na ulici a přes kabel přenášely signál do přijímačů. V červenci téhož roku bylo první již bezdrátové šíření televizního signálu realizováno v rámci XI. všesokolského sletu v Praze.

⁸⁵ Dějiny českých médií v datech, str. 183, 185, 186

⁸⁶ ŠTOLL, 2011, str. 33

⁸⁷ KONČELÍK, VEČEŘA, ORSÁG, 2010, str. 64, 93

1. května 1953 bylo zahájeno veřejné zkušební vysílání televize, která však byla až do roku 1957 organizačně začleněna pod rozhlas. První studio, oficiální název „Československý rozhlas – Televisní studio Praha“, bylo umístěno v objektu Měšťanské besedy ve Vladislavově ulici v Praze. Zajímavostí je, že v objektu v té době bydleli i běžní nájemníci, provoz studia nebylo možno dostatečně zvukově izolovat, a docházelo tak ke sporům. Vysílání zahájil v osm hodin večer projev ředitele rozhlasu Jozefa Vrabce a program moderoval herec Jaroslav Marvan. Prototyp televizního vysílače byl umístěn na Petřínské rozhledně a první televizory začal vyrábět podnik Tesla Strašnice. Za pravidelné bylo televizní vysílání vyhlášeno 25. února 1954. Až do roku 1956 se omezuje pouze na vysílač v Praze na Petříně, který měl omezený dosah, ale od 31. prosince 1955 zahájil provoz druhý televizní vysílač v Ostravě – Hošťákovcích a na Slovensku se začalo vysílat 3. listopadu 1956. Teprve v roce 1958 bylo však dokončeno přímé retranslační spojení všech tří studií, což umožnilo vzájemnou výměnu pořadů. Za další tři roky, v roce 1961, se do vysílání zapojilo Brno a v roce 1962 Košice⁸⁸.

První půlrok vysílala televize pouze dva až tři dny v týdnu, poté čtyři dny, od roku 1955 již šest dní a konečně od 29. prosince 1958 vysílala již každý den.

Rostl i počet diváků, zatímco v roce 1954 bylo v ČSR jen 3833 televizorů, v roce 1955, kdy začal být vybírán koncesionářský poplatek, bylo evidováno již 32 119 jeho plátců a i v dalším období lze sledovat rychlý rozmach vysílání a nárůst počtu televizních diváků. V roce 1960 se jednalo již o 794 898 koncesionářů, v roce 1965 o 2 113 450 koncesionářů, v roce 1970 o 3 000 000 koncesionářů, v roce 1975 o 3 689 212 koncesionářů a v roce 1980 o 4 291 633⁸⁹.

V počátku byla problémem rychlejšího šíření televizorů do domácností jejich cena, protože první se prodávaly za 4 000 Kčs, což představovalo v té době zhruba půlroční plat. První kontakt s televizí tak

---

⁸⁸KONČELÍK, VEČEŘA, ORSÁG, 2010, str. 159

⁸⁹Dějiny českých médií v datech, 2003, str. 211, 224, 243, 252, 259

lidé získávali zejména kolektivním sledováním, kdy se chodili dívat na televizní vysílání do závodních klubů, knihoven, na nádraží apod. Tam byly umístěny televizory, které zakoupila vláda a zapůjčila je význačným státním institucím, podnikům a osobnostem. Teprve direktivní snížení ceny televizorů na 2 000 Kčs umožnilo jejich masivnější rozšíření.

Díky uvedení do provozu prvního přenosového vozu v roce 1955 začínají být vysílány i první přímé přenosy ze sportovních kulturních a dalších událostí. Mezi první přenosy patřilo představení v Národním divadle Prodaná nevěsta nebo hokejové a fotbalové přenosy.

28. 1. 1956 byl uskutečněn první přímý přenos ze zahraničí, a to ze Zimních olympijských her v Cortině D'Ampezzo a 1. 5. 1957 naopak poprvé putoval český televizní signál do zahraničí a jednalo se o přenos prvomájových oslav do NDR. Do sítě Eurovize se z Prahy poprvé vysílalo mistrovství Evropy v boxu z Pražské Štvanice v roce 1957. V roce 1960 byla tuzemská televize spoluzakladatelem Intervize, televizní součásti mezinárodní vysílací organizace zemí sovětského bloku, a tuto spolupráci posílilo v roce 1963 přímé spojení Praha–Moskva.

28. 1. 1958 začalo pravidelné vysílání Televizních novin, šest dní v týdnu, obvykle v průběhu a na konci vysílání.

První mezikontinentální přenos byl uskutečněn 17. 9. 1963 a jednalo se o zahájení Valného shromáždění OSN v New Yorku.

V roce 1964 by vydán Zákon č. 18/1964 Sb., o Československé televizi, který jí přinesl legislativní základy.

10. 5. 1970 bylo zahájeno vysílání druhého programu, který měl být alternativou k programu prvnímu a měl vysílat zejména všeobecně vzdělávací a dokumentární pořady. Postupně také spěla ke konci éra černobílé televize a začínala éra televize barevné, kdy 9. 5. 1973 bylo na druhém programu zahájeno pravidelné barevné vysílání. Pokusné barevné vysílání proběhlo však již v roce 1970, a to z Mistrovství světa

v lyžování ve Vysokých Tatrách⁹⁰. První program začal barevně vysílat v roce 1975. Na začátku roku 1979 byl zprovozněn objekt televizních novin v Praze na Kavčích horách, jehož stavba byla zahájena v roce 1975. V roce 1980 bylo v tomto objektu zprovozněno i druhé studio a filmové laboratoře a objekt se dále postupně rozrůstal. 2. 5. 1988 bylo zahájeno pravidelné vysílání teletextu.

4. září 1990 byl první program televize přejmenován na federální okruh F1 a druhý program se rozdělil na českou část ČTV a slovenskou S1. Na třetím okruhu, který byl dříve využíváný pro účely sovětského vysílání, byl 14. května 1990 spuštěn třetí český program OK3.

ČST zanikla spolu s ČSFR dne 31. prosince 1992 a jejím nástupcem se v České republice stala Česká televize, na území Slovenska pak Slovenská televize. „Vznik české televize k 1. lednu 1992 byl převratnou událostí především v tom, že Česká televize byla ustanovena již jako vysílací organizace veřejné služby, jako na státu nezávislá instituce, jejíž programové poslání, struktura, financování a kontrola odpovídala v základních rysech standardním modelům evropských demokracií.“⁹¹

V červnu 1993 začala vysílat *Premiéra TV*, která se tak stala první soukromou televizní stanicí (v roce 1997 se přetransformovala na TV Prima). V únoru 1994 pak zahájila vysílání *TV NOVA*, která jako první televizní stanice u nás začala přerušovat vysílání reklamou. Následně začínají vysílat i další stanice např. *Kabel Plus Film*, *FilmNet*, *HBO* a další kanály šířené zejména prostřednictvím satelitu či kabelové televize, nebo regionální televize a tento proces prakticky trvá až do dnešní doby.

V České republice byl zvolen stejný systém vysílání, jako v dalších evropských zemích. „V roce 1995 bylo dokončeno budování duálního systému vysílání. Systém spočívá v koexistenci a rozdělení

---

⁹⁰ VERNER, 2010, str. 77

⁹¹ ŠTROBLOVÁ Soňa, *Film a televize jako audiovizuální zprostředkování světa*, Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009, ISBN 978-80-86723-73-0, str. 139

rolí mezi komerční a veřejnoprávní vysílání.⁹² Začaly tak vedle sebe existovat vysílací média zřízená zákonem, jejichž posláním bylo, aby výrobou pořadů a jejich vysíláním poskytovala službu veřejnosti, a dále média soukromá. Ta mají za úkol generovat zisk pro své majitele. Poněkud jiný systém, postavený prakticky zcela na komerčních základech, je praktikován například v USA.

Zpravodajský kanál České televize ČT 24 začal vysílat 2. května 2005 přes internet na stránkách www.ct24.cz a také digitálním vysíláním, a sportovní program ČT4 byl spuštěn 10. února 2006. Postupně vznikají i další kanály velkých televizních stanic jako např. Nova Sport, Prima Cool apod., ale i nové stanice jako TV Barrandov, TV Metropol a další. Další v průběhu času zanikají, jako např. TV Public nebo Z1.

V průběhu času začalo docházet k postupnému přechodu z analogového na digitální vysílání, přičemž digitálně se začalo vysílat poprvé v roce 1997 na Domažlicku a postupně se rozšiřovalo do dalších regionů. „Kromě technického pokroku lze zaznamenat i jiné následné důsledky: tříští se pozornost věnovaná tradičním televizním stanicím, nové televizní programy nabízejí větší pestrost a výběr, rodinná sledovanost přechází postupně k individuální, stále častěji prostřednictvím počítače.“⁹³ Hlavní předností digitálního vysílání je jednak technická kvalita, ale především ta skutečnost, že v šířce pásma, kde bylo dříve možno vysílat jen jeden televizní program, je možno vysílat programů několik⁹⁴.

Jaká bude budoucnost? „Prognózování vývoje televize odhaduje vedle propojení televize a počítače, kvalitnější reprodukce obrazu a zvuku, větší úhlopříčky a možnosti manipulace (zavěšení jako obrazu) zejména možnost vlastní programové volby. Z pasivního diváka se

---

⁹² MUSIL Josef, Elektronická média v informační společnosti, Praha: Votobia, 2003, ISBN 80-7220-157-3, str. 143

⁹³ VERNER Pavel, Vývojové trendy v Českých médiích po roce 1989, Praha: UJAK, 2010, ISBN 978-80-7452-007-5, str. 66

⁹⁴ ŠTROBLOVÁ, 2009, str. 95

stane dramaturg. Programovou sestavu, kterou bude chtít sledovat, si sestaví sám, podle svých zájmů a časových možností.⁹⁵

---

⁹⁵ VERNER Pavel, Vývojové trendy v Českých médiích po roce 1989, Praha: UJAK, 2010, ISBN 978-80-7452-007-5, str. 83, 84

3. Sport, film a televize

Z hlediska prezentace sportu v rámci procesu masové komunikace lze prvopočátky hledat již v době masového rozvoje tisku, následně se přidal film, rozhlas a televize.

3.1 Sport a film

Před nástupem televize byl sport a jeho významné události prezentován zejména filmovými zpravodajskými „týdeníky“ promítanými v kinech. Jednalo se o filmové zpravodajství o zásadních nebo zajímavých a divácky atraktivních událostech, promítané návštěvníkům dobového biografu buď jako předfilm hlavní filmové produkce nebo jako hlavní program biografu, který byl pak složen pouze z uvedených zpravodajských filmů. Spolu s tiskem a rozhlasem se v té době jednalo o významný informační kanál.

V roce 1936 natočila prominentní filmařka nacistického režimu Leni Riefenstahlová film týkající se Olympijských her v Berlíně s názvem Olympia. Na, v té době, gigantickém projektu se podílelo 60 kameramanů a z 250 hodin hrubého materiálu vznikl téměř čtyřhodinový film⁹⁶. Projekt disponoval nevídaným technickým zázemím a měl sloužit k demonstraci nadřazenosti německého národa i v oblasti sportu. Nakonec se však ve výsledku nejednalo pouze o propagandu, ale film byl zároveň i oslavou lidského těla a člověka, který se dokáže vzepnout k vrcholným sportovním výkonům. Dílo je také možno označit za jakéhosi předchůdce dnešních sportovních přenosů, protože udalo směr, kterým se sportovní přenosy následně ubíraly. Některé postupy a záběry kamer se dodnes používají v nezměněné podobě. Díky uvedenému filmu zůstaly také pro další generace zachovány výkony sprintera Owense, maratónce Sona, tyčkaře Meadowse, výškařky Csakové a dalších výjimečných sportovců té doby⁹⁷.

---

⁹⁶ <http://zoh.ihned.cz>

⁹⁷ <http://www.csfd.cz>

Sport byl a je vděčným a atraktivním tématem, a proto jej filmový tvůrce využívají i v celovečerních filmech, kdy některé z nich, kromě diváckého zájmu, sklízí i pochvalu kritiky a získaly filmová ocenění. V roce 1956 tak například vzniklo životopisné drama z boxerského prostředí *Někdo tam nahoře mě má rád* s Paulem Neumannem v hlavní roli. Boxerské prostředí bylo patrně divácky velmi atraktivní, a tak v roce 1976 vzniká příběh boxerského outsidera, který získal novou životní šanci. Jednalo se o film *Rocky*, jehož námět napsal tehdy neznámý a málo úspěšný Sylvester Stallone a pro kterého se tento film stal odrazovým můstkem mezi filmové hvězdy. Do třetice lze na stejné téma uvést film Martina Scorseseho *Zuřící býk* (1980) s Robertem De Nirem v hlavní roli. Jiným tématem se zabývá film *Ohnivý vůz* (1981), který pojednává o souboji židovského sprintera a jeho křesťanství vyznávajícího soupeře, krátce po první světové válce. Z pozdější doby lze uvést např. filmy Jeery Maquire (1996) o sportovním agentovi s Tomem Cruisem, *Vítězové a poražení* (1999) z prostředí amerického fotbalu s Al Pacinem, Denisem Qaidem a Jamie Foxxem, *Milion dolarů* (2004) s Hilary Swank v roli boxerky, nebo film z dostihového prostředí *Seabiscuit* s Tobey Maquirem, Jeffem Bridgesem a Chrisem Cooperem.

U nás byl prvním celovečerním filmem se sportovní tematikou snímek Svatopluka Innemanna *Muži v ofsidu* z roku 1931 a ještě do začátku války vznikla celá řada filmů s touto problematikou jako *Naše jedenáctka*, *Klapzubova jedenáctka*, *Slávko nedej se!* a další. Po osvobození vznikají další sportovní filmy, kdy některé z nich jsou zaměřeny, vzhledem k době, spíše na podporu komunistické ideologie. Některá filmová díla však nejsou zapomenuta do dnešní doby. Jedná se např. o komedii *Ženy v ofsajdu* s Lubomírem Lipským a Jiřinou Bohdalovou, *Metráček*, *Dostih* nebo ve druhé polovině 80. let velmi divácky populární *Pěsti ve tmě* s Markem Vašutem v hlavní roli. Filmy se sportovní tematikou však vznikají i v posledních letech, kdy lze připomenout Hřebejkův film *Horem pádem* s Jiřím Macháčkem v hlavní

roli svérázného fotbalového fanouška, podobně laděný *Non plus ultras* nebo *Mistry* Marka Najbrta. Vznikají však i zajímavé sportovní dokumentární filmy jako *Píseň o sletu* z roku 1948 zachycující všesokolský slet, *Olympiáda – Helsinky* (1952) nebo pozdější *Poslední etapa* (1962) pojednávající o Závodu míru, *Pět kruhů nad Tokiem* z roku 1964 a další. Po roce 1989 lze uvést *Ciao, Italia* (1991) pojednávající o účasti našeho fotbalového týmu na mistrovství světa, *Nagano 1998* apod.

3.2 Sport a televize

První zárodky sportovního televizního vysílání lze sledovat již v roce 1935, kdy byly do vysílání německé televize zařazovány sportovní příspěvky ve formě krátkých filmů.

Se sportovním vysíláním v televizi se experimentovalo na Letních olympijských hrách v Berlíně v roce 1936. Ne příliš kvalitní obraz tehdy bylo možno sledovat v předváděcích sálech v Berlíně. Tyto hry byly vysílány dvěma německými společnostmi, a to Telefunken a Fernseh, a bylo odvysíláno celkem 72 hodin živého vysílání⁹⁸. To bylo přenášeno na velkou vzdálenost se zpožděním pouhých 85 sekund.⁹⁹

21. června 1937 byl BBC ve Wimbledonu 30 minut snímán dvěma kamerami umístěnými na centrálním kurtu All England Clubu a vysílán tenisový zápas, který sehrál Bunny Austin a George Rogers.¹⁰⁰

O necelé tři měsíce později 16. září 1937 vysílala BBC speciálně uspořádaný fotbalový zápas mezi hlavním týmem Arsenalu Londýn a jeho rezervním týmem. Následoval první mezinárodní zápas mezi Anglií a Skotskem 9. dubna 1938, a 30. dubna i první televizní finále FA Cupu mezi Huddersfield Town a Preston North End.

První pokusy o sportovní přenosy se začaly objevovat i v USA, a tak bylo 26. srpna 1939 přenášeno baseballové utkání Major League Baseball (MLB) a o necelé dva měsíce později, 22. října 1939, došlo

---

⁹⁸ www.tvhistory.tv

⁹⁹ CHIP, 9/2009

¹⁰⁰ www.wimbledon.com

také k prvnímu televiznímu přenosu zápasu amerického fotbalu National football league (NFL).

Největší zlom však nastává patrně po druhé světové válce s masovým rozšířením televize a obrovskými možnostmi jejího domácího využití. V roce 1948 sice, vzhledem k nedohodě mezi BBC a Mezinárodním olympijským výborem, ještě nedošlo k mezinárodnímu televiznímu přenosu z Olympijských her v Londýně, ale televizní kamery přesto hry snímaly. Záznam pořizovalo celkem devět kamer, obraz byl dostupný ve vzdálenosti 50 km od tehdejšího sídla BBC Alexandra Palace¹⁰¹. Podobně tomu bylo i na Olympijských hrách v Helsinkách a australském Melbourne.

Televizní olympijský věk tak začal až v roce 1956 na Zimních olympijských hrách v italské Cortině d'Ampezzo. Televize prokázala svou schopnost zasáhnout široké sportovní publikum, popularizovat sport a vzbudit zájem i o ty sportovní disciplíny, které byly do té doby na okraji zájmu. Sport na televizních obrazovkách pevně zakotvil a svou pozici postupem času upevňuje.

Přibližně koncem 80. let minulého století lze sledovat masivní nástup specializovaných sportovních stanic, které fungují souběžně s běžnými plnoformátovými televizními stanicemi. Uvedený vývoj začal nejdříve v USA, kde již v roce 1979 došlo ke spuštění sportovního kanálu *ESPN*. V Evropě vnikl podobný kanál *Eurosport* až o deset let později a ještě v roce 1995 existovaly prakticky pouze tři velké sportovní kanály, a to celoevropský *Eurosport*, *Sky Sport* ve velké Británii a *Deutches Sport Fernsehen* v Německu. V současné době má však již prakticky každá evropská země svůj specializovaný sportovní kanál, nehledě na velké množství mutací nadnárodních sportovních kanálů šířených v rámci kabelové televize nebo satelitu. To jen upevňuje postavení a význam sportu v televizním vysílání, jehož se stal nedílnou součástí.

---

¹⁰¹ Revue pro média č. 5/2005

3.3 Sport a televize v Čechách

V bývalém Československu lze za první sportovní událost vysílanou televizí označit XI. všesokolský slet konaný ve druhé polovině června 1948 v Praze na Strahově. Televizní zařízení bylo umístěno v prostoru hlavní tribuny stadionu, vysílač s anténními systémy byl umístěn u Petřínské rozhledny a obě stanoviště propojena kabelovým spojem. Pro sledování sletu byly nasazeny tři televizní kamery: na tribuně, v hledišti a na cvičišti. Televizní vysílání bylo možno sledovat na 25 přijímačích rozmístěných na různých místech v Praze a náhodný příjem byl nahlášen až z Krkonoš. Celkově bylo realizováno šest hodin přímého přenosu.

Sport byl součástí hned prvního veřejného zkušebního vysílání Čs. televize 1. května 1953, kdy byly odvysílány záběry účastníků cyklistického závodu Praha–Berlín–Varšava¹⁰². V rámci vysílání se sport v podobné formě vyskytoval i nadále, první sportovní aktualitou uvedenou ještě týž den, byl šot z utkání SSSR–ČSR dne 2. listopadu 1954¹⁰³.

Na začátku roku 1955 byl uveden do provozu první přenosový vůz TVRZ 1, a tím začíná éra sportovních přenosů. První přímý televizní sportovní přenos ČST mohli diváci naladit 11. února 1955. Jednalo se o zápas v ledním hokeji ze zimního stadionu na pražské Štvanici a původně se měly vysílat jen dvě jeho třetiny. Jednalo se o zápas týmu Prahy se švédským klubem IF Leksand, který skončil výsledkem 7:2 pro Prahu a komentovali jej Josef Valchář a Vít Holubec. Přestože se jednalo jen o určitý pokus přímého televizního přenosu, po nadšených diváckých telefonátech během přenosu, se nakonec odvysílal celý zápas. Sportovní přenos měl nečekaně velký ohlas, a tak když se o deset dní později vysílal zápas Československo–Kanada, byly v celé Praze a okolí rázem vyprodány veškeré televizory. Tehdy bylo možné vidět v Praze i jiných městech scénky, kdy za výlohami

---

¹⁰² Dějiny českých médií v datech, str. 194

¹⁰³ ŠTOLL, 2011, str. 154

obchodů hrály televizory a z ulice na jejich obrazovkách sledovaly zápas hloučky fanoušků¹⁰⁴.

V květnu byly vysílány přenosy z cyklistického Závodu míru, přenos fotbalového zápasu Spartak Sokolovo (Sparta Praha) vs. Polonia Bytom a v červenci pak přenosy ze spartakiády.

V dalším roce došlo k vzniku televizní sportovní redakce a začalo se v neděli vysílat populární sportovní odpoledne. Došlo také k napojení domácí sítě na paralelní zahraniční struktury a díky tomu mohl být 28. ledna 1956 realizován vůbec první televizní živý přenos ze zahraničí. Jednalo se o soutěž v rychlobruslení mužů na 500 metrů na Zimních olympijských hrách v italské Cortině d'Ampezzo. Signál se do ČSR dostával z Itálie přes NSR a NDR. Naopak první sportovní přenos z ČSR do sítě Eurovize se uskutečnil 1. 5. 1957 a jednalo se o Mistrovství světa v boxu ze Zimního stadionu v Praze na Štvanici¹⁰⁵.

11. března 1956 se poprvé vysílalo sportovní zpravodajství Branky body vteřiny, který se vysílá dodnes, a jedná se tak o nejstarší nepřetržitě vysílaný pořad¹⁰⁶.

V lednu 1958 byly uskutečněny přímé přenosy z Mistrovství Evropy v krasobruslení z Bratislavy, kdy poprvé v Evropě bylo krasobruslení tímto způsobem uvedeno na obrazovku. V srpnu při Mistrovství Evropy v kanoistice v Praze byly poprvé použity tři přenosové vozy s devíti kamerami a další rok byly při Mistrovství světa v hokeji poprvé použity kamery s proměnlivou ohniskovou vzdáleností¹⁰⁷.

V červnu 1960 byly odvysílány přímé přenosy z II. celostátní spartakiády a v srpnu 1960 mohli diváci sledovat přímé přenosy z Letních olympijských her v Římě, kdy Čs. televize odvysílala 35 hodin přímých přenosů. Sport se postupně stával nedílnou součástí vysílání.

---

¹⁰⁴ <http://www.ceskatelevize.cz>

¹⁰⁵ Dějiny českých médií v datech, str. 201, 203

¹⁰⁶ KONČELÍK, VEČEŘA, ORSÁG, str. 162

¹⁰⁷ Dějiny českých médií v datech, str. 207, 208, 209

V lednu 1965 podepsala Čs. televize a ČSTV smlouvu o spolupráci a úpravě vzájemných vztahů. Smlouva řešila, kolik bude televize platit sportovním svazům za přímé přenosy. Jednalo se o reakci na situaci, kdy ubylo diváků na stadionech a některé sportovní kluby odmítaly vpouštět televizní štáby na sportoviště¹⁰⁸.

S příchodem barevného vysílání v roce 1973 se sportovní přenosy stávají divácky ještě atraktivnější. První pokusný barevný sportovní přenos se však uskutečnil již v roce 1970, a to z Mistrovství světa v lyžování ve Vysokých Tatrách¹⁰⁹.

V současné době je v rámci televizního vysílání k dispozici obrovská nabídka sportu z celého světa, což umožnil rozvoj specializovaných sportovních kanálů, využívajících zejména kabelovou televizi nebo satelit.

---

¹⁰⁸ Dějiny českých médií v datech, str. 225

¹⁰⁹ VERNER, 2010, str. 77

4. Televizní sport

Díky médiím se sport dostal k masovému publiku a v této oblasti hraje prim televize. Lze říci, že tisk, rozhlas a film zajistily sportu popularitu, televize jej však kromě toho i přímo spoluvytváří. Dle výzkumu společností *Millward Brown* a *Mather Activation*¹¹⁰ například 95 % Čechů ve věku 15–65 let sleduje sport právě v televizi. Uvedený závěr koresponduje s výsledkem podobného průzkumu, který byl realizován FTVS UK¹¹¹ již v roce 2003 a dle něhož sleduje sport v televizi 93 % naší populace. Výše uvedené výsledky jasně ukazují, že masmédiem pro sport je televize.

Celosvětově tak stamiliony, či dokonce miliardy diváků jsou ochotny trávit hodiny svého volného času před televizní obrazovkou sledováním svých sportovních idolů, a sport tak tvoří podstatnou složku televizního vysílání. V rámci vysílání České televize například zaujímají sportovní pořady dlouhodobě přibližně ¼ z celkového vysílacího času. V roce 2009 se jednalo o 25,3 %, v roce 2010 o 25 % a v roce 2011 o 23,9 %. Podobných hodnot dosahuje z hlediska programových typů v České televizi pouze zpravodajství jako celek. Stále rostoucí zájem o televizní sportovní pořady lze dále demonstrovat na vývoji celodenního podílu na publiku specializovaného sportovního kanálu České televize ČT4, kdy zatímco v roce 2006 uvedený podíl činil 0,10 %, v roce 2011 již 3,57 %.

Právě televizní podívaná je nyní patrně nejatraktivnější formou podání vrcholového sportu prostřednictvím masových médií. Důvodem je skutečnost, že nejvíce simuluje bezprostřednost a přímou účast diváka na sportovní události, a to zvukem i obrazem současně, a v případě přímých přenosů i v reálném čase. Televize vybírá, tlumočí a interpretuje sportovní akce s jednoznačným cílem, kterým je zaujmout diváka a udržet jeho pozornost. K tomu jsou využívány technické

---

¹¹⁰ Výzkum společností Millward Brown a Mather Activation z listopadu 2011

¹¹¹ Popularita sportů v české veřejnosti a jejich prezentace v médiích, FTVS UK, oddělení sportovního marketingu, 2003

prostředky, které napomáhají v utváření dramatické a vzrušující podívané, která je přenášena k divákům usazeným v pohodlí domovů. Trendem je zajistit televizní sportovní vysílání co nejvíce v duchu „make believe“ nebo „být při tom“.

Z hlediska diváka tak uspokojuje potřebu zábavy, napětí, relaxace a v neposlední řadě i úlevy od každodenních starostí. Sportovní televizní přenos má také oproti některým dalším typům programů tu výhodu, že ve velké míře nelze dopředu s jistotou odhadnout jeho vývoj a výsledek. Divákovi tedy poskytuje akční, dramatickou a napínavou podívanou s nejasným výsledkem.

Televize (v menší míře předtím i film) tak přinesla nový rozměr sledování „diváckého sportu“. První je kategorie tradičního diváckého sportu, kdy je divák fyzicky pasivně přítomen na sportovní události přímo v dějišti. Tu lze sledovat např. již ve starověkém Řecku a Římě.

Druhou je potom kategorie televizního diváckého sportu, kdy není divák fyzicky přítomen přímo v dějišti události, ale mimo toto dějiště.

Vrcholový sport je s televizí spojen již od doby jejího vzniku a postupně se stal divácky velmi vděčnou a vyhledávanou součástí programu. Atraktivní sporty a sportovní události jsou pro televizní stanice jedinečným zdrojem příjmů a prostředkem k zajištění diváckého zájmu. Obrovský zájem veřejnosti o sledování vrcholového sportu prostřednictvím televize lze doložit např. sledovaností televizních přenosů z patrně největší světové sportovní události, olympijských her. Jen televizní přenos zahajovacího ceremoniálu Letních olympijských her v čínském Pekingu 2008 sledovala dle vyjádření pořadatelů miliarda lidí na celém světě, hry samotné pak celkově 4 miliardy televizních diváků. Tento obrovský počet byl patrně částečně ovlivněn také velkou lidnatostí pořadatelské země, nicméně i předcházející olympijské hry byly divácky velmi vyhledávanou událostí. V roce 2004 se na hry v řeckých Athénách dívalo 3,9 miliardy diváků, olympijské hry v

australském Sydney v roce 2000 přitáhly 3,6 miliardy diváků a odhad sledovanosti her v roce 2012 v Londýně je ještě vyšší.

Lze namítnout, že olympijské hry jsou svého druhu zcela ojedinělou událostí globálního charakteru, kterou lze jen velmi těžko s něčím srovnávat. Obrovský zájem veřejnosti o televizní sport však dokládá i sledovanost vrcholných sportovních událostí, které celosvětový charakter nemají a lze je považovat spíše za lokální záležitost. Např. finále Národní ligy amerického fotbalu (NFL), tzv. Super Bowl, sleduje pravidelně více než 100 mil. televizních diváků a v USA se jedná patrně o jednu z největších událostí roku vůbec. To zatím poslední, tj. 47. finále, zlomilo dokonce z hlediska sledovanosti rekord, protože jej u televizních obrazovek na celém světě sledovalo dle odhadů 173 milionů diváků, z toho v USA 111,3¹¹². Pro srovnání, jeden z nejdůležitějších projevů amerického prezidenta Baracka Obamy „Poselství o stavu Unie“ sledovalo „pouze“ 48 milionů Američanů. Zájem televizních diváků o Super Bowl roste již sedmý rok v řadě. V roce 2010 jej v USA sledovalo 106 milionů lidí, což překonalo rekord sledovanosti, který do té doby držela již od roku 1983 závěrečná epizoda seriálu MASH¹¹³. Pomyslného vrcholu sledovanosti bylo však dosaženo pozvolna a postupně, protože např. první finále Super Bowlu hrané v roce 1967 sledovalo v televizním přenosu pouze 10 milionů diváků, a i tato skutečnost dokládá stále rostoucí zájem veřejnosti o vrcholový sport.

V Evropě vykazuje srovnatelnou sledovanost finále fotbalové Champions League UEFA, kdy to zatím poslední, mezi FC Barcelonou a Manchesterem United, sledovalo u televizních obrazovek na konci května 2011 celkem 109 milionů diváků. Jednou z nejsledovanějších evropských dlouhodobých soutěží je pak anglická fotbalová Premier League, kdy každou její sezonu sleduje průměrně 600 mil. diváků na celém světě.

---

¹¹² Lidové noviny, 7.2.2012

¹¹³ E15, 31.1.2011

Proč má televizní podání vrcholového sportu u diváků takovou úspěšnost? Kromě již výše zmíněné simulace přímé účasti diváka na sportovní události, disponuje navíc televizní podání i prostředky, které mohou, např. prostřednictvím obrazu, prostřihů, grafiky, opakování, komentářů, tzv. „international sound“ (ruchy, emoce aktérů, hudba) apod. umocnit akčnost a atraktivnost podívané a zvyšovat emoce diváků. Prakticky v každém televizním sportovním přenosu jsou například hojně opakovány radostné emoce vítězů či zoufalství nebo slzy poražených, rozhodující okamžiky a další scény, které zvyšují jeho přitažlivost. Zároveň televizní přenos nabízí divákovi množství doplňujících souvisejících informací, např. pohledy do zákulisí, detaily sportovců apod., které by jako divák sedící v hledišti neměl možnost získat nebo zaregistrovat. Sportovní přenosy jsou také vhodné pro uplatnění různých technických novinek a řešení, jako jsou například záběry minikamery umístěné v helmě sportovce a v neposlední řadě umožňují sledovat sportovní události z celého světa, kterých by se divák osobně neměl šanci účastnit. Navíc, sportovní televizní obsah je pro většinu diváků snadno srozumitelný a je tedy stejně zajímavý i pro jinak zcela odlišné divácké skupiny. Další důvody mohou být i čistě ekonomické, protože sledování sportu v televizi je nepoměrně levnější a dostupné prakticky komukoli, na rozdíl od osobní účasti na vrcholných sportovních událostech.

Televize je zároveň mediálním nosičem, kterým lze najednou oslovit miliony diváků na celém světě, působit na jejich emoce, vnímání a ovlivňovat jejich chování. Z tohoto důvodu je mimořádně atraktivní pro svět businessu jako nosič reklamy, která je již nedílnou součástí vrcholového sportu. Mediální sport obecně je rostoucím komerčním průmyslem s obratem v řádu stovek miliard dolarů. Hovoří se o tzv. *sportovním trojúhelníku*, který odráží vztah mezi sportem, televizí a sponzory, který je popsán v jiné části této práce.

Televize přitahuje ke sportovním událostem zájem sponzorů, kteří přinášejí finanční prostředky. Zjednodušeně lze říci, že kdyby

nebylo televize, nebyly by ani tak velkolepé sportovní události, jak je v současné podobě známe. A zde vzniká oboustranně prospěšný vztah, kdy televize potřebuje sport, aby mohla sestavit atraktivní, kvalitní program a zajistila si sledovanost. Sport na druhou stranu potřebuje televizi, aby jejím prostřednictvím získal finanční prostředky a mohl se dále rozvíjet, financovat špičkové sportovce a vrcholné sportovní meetingy. Pozitivní dále je, že televize je navíc schopna probudit zájem veřejnosti i sportovní disciplíny, o které se doposud zajímal jen malý okruh lidí. Z 60. let lze v tomto smyslu připomenout krasobruslení, z pozdější doby golf a další sporty.

Jak tento vztah v praxi funguje? Každá televizní stanice vysílá přenosy sportovních událostí na základě určitých práv, které v předstihu musí zakoupit od organizátorů nebo provozovatelů. Může jít o tzv. absolutní exkluzivitu, kdy je vlastníkem vysílacích práv jedna televizní stanice nebo relativní exkluzivitu, kdy si vysílací práva kupuje více televizních stanic. Organizátoři sportovních událostí touto formou získají prostředky pokrývající náklady na jejich realizaci, pro sportovce apod. Televizní stanice následně vytvoří určitý televizní obsah, který nabídne divákům. U komerčních televizních stanic, kterých je většina, rozhoduje pak atraktivita takto vytvořeného obsahu o prodeji souvisejícího reklamního času, který je pro ně hlavním zdrojem příjmů. U veřejnoprávních TV stanic je financování řešeno převážně z koncesionářských poplatků, nejsou tedy závislé na prodeji reklamního času, ze své povahy se však na druhou stranu musí věnovat i sportům a sportovním událostem divácky méně atraktivním nebo neatraktivním.

Nástup specializovaných sportovních televizních kanálů, které fungují vedle tradičních plnoformátových televizních stanic, na konci 80. let přinesl do sportu více peněz než dříve a zároveň vedl, vlivem zostření konkurenčního prostředí, k postupnému zdražování vysílacích práv. Vznik těchto specializovaných sportovních televizních kanálů, které poskytují své placené služby zpravidla prostřednictvím satelitu nebo kabelové televize, umožnila jednak deregulace mediálního

prostoru, a dále nástup a rozvoj digitalizace dávající více možných cest k publiku.

Televizní společnosti tak vynakládají obrovské sumy peněz za přenosová práva z významných sportovních podniků a televize přestala být pouhým divákem sportovních událostí, ale čím dál tím více se stává také jejich spolupořadatelem a značně je ovlivňuje. Olympijské hry se kupříkladu programově rozkládají do 17 dnů tak, aby zaplnily tři víkendy, které rozšiřují časový prostor pro diváky a nabízejí maximum pokrytí tzv. prime time, tedy divácky nejatraktivnějšího – nejsledovanějšího vysílacího času¹¹⁴. Sport je dále dnes v televizi prezentován způsobem vhodným zejména z hlediska televizních společností, tj. aby byl co nejvíce divácky atraktivní. Televize tak dává přednost spíše zábavnému a atraktivnímu pojetí, před přesným a vyčerpávajícím informováním. Má tendence vytvářet tzv. „hodnověrnou realitu“¹¹⁵. Nejde tak již jen o co nejvěrnější prezentaci reality, ale také o inscenování a správné sestavení, mnohdy tendenční, sportovních obsahů. Často je spojitost se samotným sportem pouze okrajová, jedná se např. o různé aféry sportovních hvězd nebo pikantnosti z jejich života. Účelem je zajištění zájmu co největší masy televizních diváků. Ti jsou zároveň potenciálními spotřebiteli produktů a služeb, které jsou prezentovány reklamou, tedy zdrojem příjmu televizních stanic, vysílanou v rámci sportovních přenosů a pořadů.

Při honbě za atraktivitou a ve snaze přitáhnout pozornost diváků televize, stejně jako další média, podporuje negativní aspekty dnešního sportu, jako jsou násilí, doping a různé aféry a nesportovní chování. Např. případy hrubého násilí ve sportu jsou dobrou mediální záminkou k přitáhnutí pozornosti diváků. Pachatelé prohřešků jsou poté pod terčem kritiky právě těch médií, které je fakticky šíří – násilí stejně jako kritika se dobře „prodávají“¹¹⁶.

---

¹¹⁴ SEKOT, 2006, str. 205

¹¹⁵ SEKOT, 2003, str. 143

¹¹⁶ SEKOT, 2008, str. 123

Dalším negativním důsledkem je současné rozdělení sportovních odvětví na ty divácky, a tedy z hlediska televize a médií obecně, atraktivní, a ty ostatní, méně atraktivní nebo neatraktivní. Rozdíl je ve většině případů propastný, protože populární sporty jsou mnohem více prezentovány, což se projevuje v oblasti jejich prestiže a návazně také finančních prostředků, které do nich zprostředkovaně proudí. Některé silně komerčně orientované sporty se tak stávají prakticky zcela závislé na televizi, naproti tomu jiné sporty „živoří“ na okraji televizního zájmu. To se však postupně zvolna částečně mění vzhledem k rostoucímu počtu sportovních kanálů a jejich specializaci na konkrétní sportovní odvětví. V současné době tedy již nejsou výjimkou sportovní televizní kanály, věnující se např. pouze motorismu, rybaření nebo bowlingu. Navíc vlastní televizní kanály si zřizují i některé bohaté sportovní kluby jako např. FC Barcelona. Tím z hlediska diváka stále roste nabídka a různorodost televizního sportu.

Pro lepší ilustraci objemu finančních prostředků, které televize vynakládají na nákup vysílacích práv je možno uvést, že např. za televizní práva na přenosy anglické fotbalové Premier League v letech 2010–2013 televizní stanice Sky sports zaplatila téměř 1,8 miliardy liber. Fotbalový klub Real Madrid zase utržil za sezonu 2010/2011 jen z televizních práv 183,5 mil. eur¹¹⁷. Dle společnosti Deloitte vydělá pak celkově každoročně 20 fotbalových klubů hrajících tuto soutěž 2,5 miliardy liber. To řadí Premier League na čtvrté místo mezi světovými dlouhodobými soutěžemi. Více peněz vydělávají jen kluby v amerických soutěžích NFL (americký fotbal), MLB (baseball) a NBA (basketbal).

Sport postupem času získal v rámci televizního vysílání pevnou a nezastupitelnou úlohu a oba fenomény spolu tvoří pevný svazek. Mediální magnát Rupert Murdoch údajně v polovině 90. let minulého století prohlásil „*Sport naprosto překonává film i všechno ostatní ze zábavních žánrů. Využíváme ho jako beranidlo, jako hlavní lákadlo.*“¹¹⁸ Při pohledu na sledovanost sportu v televizním vysílání a celkovou

---

¹¹⁷ Hospodářské noviny 10. 2. 2012

¹¹⁸ Revue pro média 11/2005

pozici, kterou v něm sport postupně získal, nezbývá než uznat, že na jeho výroku je velká část pravdy.

ZÁVĚR

Sport, jak jej známe dnes, se od data svého novodobého vzniku ve druhé polovině 19. století postupně přeměnil z původně volnočasové aktivity, která byla vnímána jako nepodstatná a málo důležitá, ve fenomén, který fascinuje miliardy lidí na celém světě a stal se nedílnou součástí našich životů a lidské kultury.

Je provázán s důležitými oblastmi života společnosti, jako je výchova, vzdělávání, politika, ale hlavně ekonomika a masová média. Během druhé poloviny 20. století došlo k postupné komercializaci sportu, a to zejména v důsledku vlivu masových médií. Vzniká tak fenomén označovaný jako „mediální sport“, který odráží jejich vzájemný vztah.

Pozitivním faktorem je, že výše zmíněný proces komercializace získal pro sport značné finanční prostředky, které pomohly jeho rozvoji, a to např. z hlediska nárůstu sportovních odvětví, počtu soutěží, sportovních meetingů, ale i zavedení nových technologických prvků. Sport dále svůj obrovský vliv vkládá do podpory charitativních a veřejně prospěšných projektů, což má v konečném efektu přínos pro celou společnost. Za přínos lze také označit tu skutečnost, že se sport stal masovou zábavou a slouží jako příklad zdravého životního stylu.

Negativním faktorem je naopak skutečnost, že původní sportovní hodnoty ustoupily těm ekonomickým a sport, spolu se svými aktéry, se stal prodejní komoditou. Průvodními jevy jsou pak korupce, doping, agresivita, nelegální sázky, podvody apod.

K současné popularitě dopomohla sportu zejména televize. Ta spolu s dalšími médii zajišťuje jeho popularizaci, má vliv na obsahy i podobu sportovních událostí, je kritériem jejich významu a zprostředkovává sport obrovskému publiku. Televize sama o sobě však sport také sama utváří, a to do podoby, která vyhovuje primárně jejím potřebám a je to právě ona (v menší míře předtím i film), která přinesla nový rozměr sledování a dostupnosti „diváckého sportu“. Právě televizní podívaná je nyní patrně nejatraktivnější formou podání sportu

prostřednictvím masových médií. Důvodem je skutečnost, že nejvíce simuluje bezprostřednost a přímou účast diváka na sportovní události. Disponuje technickými prostředky, které za pomoci obrazu, prostřihů, grafiky, opakování, komentářů apod. umocní akčnost a atraktivnost podívané a zvyšují emoce diváků.

Sport a televize tak postupem času vytvořily nedílný svazek. Zjednodušeně lze říci, že kdyby nebylo televize, tak by sport nemohl produkovat tak velkolepé sportovní události, jak je v současné podobě známe. Sport potřebuje televizi, aby jejím prostřednictvím získal finanční prostředky, a to z prodeje vysílacích práv a od sponzorů. Ti vstupují do sportu i proto, že jej, vzhledem k jeho sledovanosti právě v televizi a popularitě, kterou televize velkou měrou buduje, shledávají atraktivním pro prezentaci svých produktů a služeb. Televize zase využívá sport pro zajištění sledovanosti, protože s jeho využitím může vytvářet divácky atraktivní televizní obsahy. V posledních desetiletích se tak hovoří o vzniku tzv. *sportovního trojúhelníku*, jehož vrcholy tvoří sport, televize a sponzoři, a který přibližně od 60. let minulého století zásadně ovlivňuje strukturu zejména vrcholového sportu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

BERGAN Ronald, *Film*, Praha: Slovart s.r.o, 2008, ISBN 978-80-7391-136-2

CIBOROVÁ Kateřina, *Pražský deník*, článek *Tužme se!*, 16. 2. 2012

D'AGOSTNY Paolo, *Legendární filmy*, Praha: Mladá Fronta, a.s., 2009, ISBN 978-80-204-2042-8

DAVISON Michael Worth, *Kdy, kde proč a jak se co stalo*, Praha: The Reader's Digest Výběr, s.r.o., 1997, ISBN 80-902069-6-4

GIBIŠ Vojtěch, *Lidové noviny*, článek *Amerika stála. Byl Super Bowl*, 7. 2. 2012

GRANT Michael, *Klasické Řecko*, Praha: BBart s.r.o, 1999, ISBN 80-7341-404-x

HODAŇ Bohuslav, HOBZA Vladimír, *Financování tělesné kultury*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, ISBN 978-80-244-2658-7

JIRÁK Jan, KÖPLOVÁ Barbara, *Média a společnost*, Praha: Portál, 2003, ISBN 80-7178-697-7

KOLEKTIV AUTORŮ, *Dějiny českých médií v datech*, Praha: Univerzita Karlova v Praze – Nakladatelství Karolinum, 2003, ISBN 80-246-0632-1

KONČELÍK Jakub, VEČEŘA Pavel, ORSÁG Petr, *Dějiny českých médií 20. století*, Praha: Portál s.r.o., 2010, ISBN 978-80-7367-698-8

LACHMAN Tomáš, *Revue pro média* 5/2005, článek: *Sport a televize: láska na první pohled*

MALÝ Jan, *Hospodářské noviny*, článek: *Real vydělává. Místo úspěchů má RONALDA*, 10. 2. 2012

MUSIL Josef, *Elektronická média v informační společnosti*, Praha: Votobia, 2003, ISBN 80-7220-157-3

PEŘINKOVÁ Martina, *E15*, článek: *Super Bowl: miliony dolarů za minutu*, 31. 1. 2011

PORMOTZEF Vladimír, *Lidé a země* 6/2010, článek: *Hra středověkých borců*

REINHARDT Karl-Walter, *1000 olympijských vítězů*, Praha: Euromedia Group, k.s., 2008, ISBN 978-80-242-2030-7

SEKOT Aleš, *Sport a společnost*, Brno: Paido s.r.o., 2003, ISBN 80-7315-047-6

SEKOT Aleš, *Sociologické problémy sportu*, Praha: Grada Publishing, a.s., 2008, ISBN 978-80-247-2562-8

SEKOT Aleš, *Sociologie sportu*, Brno: Paido s.r.o., 2006, ISBN 80-7315-132-4

ŠTOLL Martin, *1.5.1953 Zahájení televizního vysílání*, 2011, Praha: Havran, 2011, ISBN 978-80-87341-06-3

ŠTROBLOVÁ Soňa, *Film a televize jako audiovizuální zprostředkování světa*, Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009, ISBN 978-80-86723-73-0

THOMPSON John. B, *Média a modernita*, Praha: Karolinum, 2004, ISBN 80-246-0652-6, str. 136

TRAMPOTA Tomáš, *Zpravodajství*, Praha: Portál, 2006, ISBN 80-7367-096-8

HOUŠKA Vítězslav, *Železná Sparta*, Praha: Olympia, 2011, IBAN 978-80-7374-303-3

VERNER Pavel, *Vývojové trendy v Českých médiích po roce 1989*, Praha: UJAK, 2010, ISBN 978-80-7452-007-5

VICHTER David, *Chip 9/2009*, článek: *Časová osa Chipu: televize, 20. 9. 2009.*

ZÍDEK Petr, *Lidové noviny*, článek: *Příběh jedné vyhaslé vášně*, 18. 2. 2012

SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

125 TH Championship

www.wimbledon.com/heritage/125-championships, 19. 2. 2012

BBC TV

www.wimbledon.com/heritage/125-championships/wimbledon-memories/first-bbc-coverage, 5.3.2012

Bedna, které změnila svět

<http://hn.ihned.cz/c1-22452710-bedna-ktera-zmenila-svet>, 20. 2. 2012

Dr. James Naismith's Original 13 Rules of Basket Ball

www.usabasketball.com/rules/naismith_original_rules.html, 19.2.2012

German (Berlin) Olympics

www.tvhistory.tv/1936%20German%20Olympics%20TV%20Program.html, 19.2.2012

Historie

www.olympic.cz/cz/sporty/781/historie, 20.2.2012

Historie českého a československého hokeje

www.historie.hokej.cz/index.php?view=clanek&lng=CZ&id=242&menu_id=242&open_id=0, 20.2.2012

Historie fotbalu

www.historiefotbalu.estranky.cz/clanky/historie-fotbalu.html, 19.2. 2012

Hry I. olympiády, 6.–15. 4. 1896

www.olympic.cz/cz/olympijske-hry/48/ateny-1896, 19.2.2012

John Logie Baird

www.bbc.co.uk/history/historic_figures/baird_logie.shtml, 19.2.2012

John Logie Baird – A Famous Scottish Inventor

www.virtualscotland.co.uk/scotland_articles/famous-scots/john-logie-baird.htm, 19.2.2012

Nová republika: nové šance a impulsy i nové komplikace

www.atletika.cz/o-nas/historie/prvni-republika, 20. 2. 2012

Origines du jeu, Yves Carlier

www.paume.org/Histoire/Origines/tabid/73/language/en-US/Default.aspx, 19. 2. 2012

PRE-1935

www.tvhistory.tv/pre-1935.htm, 9.2.2012

První sportovní televizní přenos odvysílala ČST z pražské Štvanice
www.ceskatelevize.cz/ct24/kalendarium/80662-prvni-sportovni-televizni-prenos-odvysilala-cst-z-prazske-stvanice, 19.2.2012

Přehlídka národů
www.csfd.cz/film/101174-prehlicka-narodu/, 19.2.2012

Stručná historie svazu
www.czech-ski.com/o-nas/historie.php, 19. 2. 2012

Technický vývoj televize v datech a souvislostech
www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/televizni-technika/technicky-vyvoj-televize-v-datech-a-souvislostech, 19.2.2012

Televize změnila sport i olympijské hry
http://zoh.ihned.cz/c4-10094270-10701350-c00000_d-televize-zmenila-sport-i-olympijske-hry, 20.2.2012

The early beginnings
www.iihf.com/iihf-home/history.html, 19. 2. 2012

The First Matches
<http://www.thefa.com/TheFACup/More/History>, 19. 2. 2012

The football association
<http://www.thefa.com/TheFA/WhoWeAre.aspx>, 19. 2. 2012

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Miroslav Vránek

Obor: Sociální a mediální komunikace

Forma studia: bakalářské kombinované

Název práce: Sport ve filmu a televizi

Rok: 2012

Počet stran textu bez příloh: 59

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů české literatury a pramenů: 27

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 0

Počet internetových zdrojů: 22